

PhDr. BŘEZINOVÁ Gertrúda, CSc.
Archeologický ústav SAV
Akademická 2
949 21 NITRA

INFORMÁTOR

SLOVENSKEJ ARCHEOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI PRI SAV

XIII/2002/2

NITRA

OBSAH: ● Zjazd slovenských archeológov 2002 ● Prednášky ● Nadácia A. Točíka ● Aktuality ● Vyzdaný príspevok ● Podujatia ● Výstavy ● Jubilanti ● Nové publikácie ● Redakčná výzva

ZJAZD SLOVENSKÝCH ARCHEOLÓGOV 2002

sa v tomto roku uskutočnil napriek dlhoročnej tradícii iba v jeden deň, a to 16. apríla 2002, v prednáškovej sále Slovenskej akadémie vied v Nitre. Zúčastnilo sa ho 72 členov, ktorí svoju účasť potvrdili podpisom na prezenčnej listine. Treba pripomenúť, že čoraz väčší nezáujem o toto podujatie, ktoré ako jediné umožňuje celej archeologickej obci na Slovensku, ako aj študentom a záujemcom o túto vednú disciplínu, stretnúť sa raz ročne a vymenovať si aktuálne informácie odborného i organizačného rázu nás nabáda k zamysleniu, čo je príčinou tohto javu. Touto otázkou, ktorá nie je zanedbateľná z hľadiska činnosti a ďalších perspektív Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV sa zaoberovalo aj plénum v rámci oficiálneho rokovania (pozri zápisnicu).

Prvú časť tohto celoštátneho podujatia tvorila ako vždy Výročná členská schôdza SAS pri SAV, na ktorej odznela Správa o činnosti a hospodárení v roku 2001, Správa revíznej komisie a Návrh činnosti a rozpočtu na rok 2002. Nakoľko prvý a posledný z uvedených materiálov bol už publikovaný v prvom tohoročnom čísle Informátora SAS pri SAV (2002/1), zverejňujeme iba zápisnicu z Výročnej členskej schôdze a stanovisko revíznej komisie:

Zápisnica z Výročnej členskej schôdze Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV

Prítomní: podľa prezenčnej listiny

z dňa 16.4.2002 v Nitre

Program:

- 1/Otvorenie
- 2/Správa o činnosti a hospodárení v roku 2001
- 3/Správa revíznej komisie
- 4/Návrh činnosti a rozpočtu na rok 2002
- 5/Diskusia
- 6/Zákon o ochrane pamiatkového fondu
- 7/Diskusia
- 8/Prednášky, referáty, diskusia
- 9/Záver

1/ Výročnú členskú schôdzu a zároveň aj Zjazd slovenských archeológov 2002 otvoril predseda SAS - PhDr. J. Rajtár, CSc. Privítal účastníkov a prednesol návrh programu rokovania, ktorý bol bez prípmienok schválený. V zastúpení spoluorganizátora - Archeologickejho ústavu SAV - sa prítomným prihovoril PhDr. L. Veliačik, DrSc., zástupca riaditeľa. Zdôraznil mimoriadny význam tohto podujatia vzhľadom na zmenené legislatívne podmienky archeologickej praxe, ktoré vyplynuli z nového Zákona o ochrane pamiatkového fondu. Vyzdvihol aj plodnú spoluprácu SAS a AÚ SAV, najmä pri organizovaní vedeckých podujatí a spoločnej publikáčnej činnosti.

2/ PhDr. K. Kuzmová, CSc. (tajomníčka SAS) a E. Ravingerová (hospodárka SAS) prednesli Správu o činnosti a hospodárení v roku 2001, ktorá bola bez prípmienok schválená.

3/ PhDr. I. Kuzma predložil Správu revíznej komisie, ktorú prítomní bez prípmienok schválili (pozri ďalej).

4/ PhDr. K. Kuzmová, CSc. a E. Ravingerová prednesli Návrh činnosti a rozpočtu v roku 2002. Prítomní ju taktiež bez prípmienok schválili.

5a/ V rámci diskusie sa Dr. Kuzmová dotkla otázky ukončenia členstva v SAS tých členov, ktorí si v rozpore so Stanovami SAS neuhrádzajú svoje členské príspievky dlhšie ako dva roky. Návrh na ukončenie ich členstva predloží výbor SAS na nasledujúcej výročnej členskej schôdzi.

5b/ Dr. Kuzmová vystúpila s diskusným príspievkom o zásadách organizovania zjazdov slovenských archeológov v budúcnosti, vzhľadom na čoraz väčší nezáujem zo strany členov SAS. Z pléna odzneli rôzne návrhy, ktoré sa prihovárali

za 1-dňové podujatie v Nitre (T. Šidlová), s výročnou členskou schôdzou ako hlavným bodom rokovania a s referátmi v sekciách (Dr. P. Šalkovský), ale aj za 2-dňové podujatie s vyžiadanými príspevkami (Dr. T. Kolník, Dr. J. Chovanec). Plénum poverilo výbor, aby zvážil tieto alternatívy a prispôsobil zorganizovanie budúceho zjazdu požiadavkám členskej základne.

5c/ Dr. Turčan informoval prítomných o pripravovanom stretnutí prihraničných archeológov (Slovensko, Maďarsko, Rakúsko) v septembri 2002.

5d/ Dr. Kuzmová oboznámila účastníkov s plánovanou exkurziou členov Maďarskej archeologickej a umenovednej spoločnosti na Spiš v rámci spoločného bilaterálneho podujatia a vyzvala ich k účasti a k zapojeniu sa do jeho organizačnej prípravy. Zároveň informovala aj o kolokviu Historické sklo a o následnej exkurzii do sklárskeho skanzenu v dňoch 15. a 16.5.2002, ktoré zorganizovala SAS v spolupráci so Slovenskou sklárskou spoločnosťou a AÚ SAV.

6/ Obsahom tohto bodu rokovania bol Zákon o ochrane pamiatkového fondu, ktorý nadobudol platnosť dňa 1.4.2002. V úvode Dr. Rajtár privítal pozvaných hostí, ktorími boli Ing. arch. J. Liptay (Ministerstvo kultúry SR), Dr. K. Kosová a Mgr. S. Katkin (generálna riaditeľka a zástupca gen. riad. Pamiatkového úradu SR). Dr. Rajtár následne zhral najdôležitejšie legislatívne zmeny, ktoré sa týkajú ochrany archeologickej pamiatok a najmä aplikácie tohto zákona v praxi. Vyzdvihol pozitívne, ale poukázal aj na jeho negatívne stránky. Dr. K. Kosová Pamiatkového úradu. Ing. arch. J. Liptay sa dotkol aj ďalších súvisiacich legislatívnych noriem (Ústava SR, Zákon o múzeach a galériach, Zákon o ochrane ľudských práv a slobôd a ī.). Dr. Rajtár sa venoval aj súvislostiam tohto archeológovia, študenti archeológie a záujemcovia o tento vedný odbor. Konštatoval, že nový zákon obmedzuje, príp. zamedzuje viaceré doterajšie aktivity členov SAS.

7/ Rozsiahla diskusia sa viedla o konštituovaní, zložení a pôsobnosti Archeologickej rady a Komisie na posúdenie osobitnej odbornej spôsobilosti archeológov na vykonávanie terénnych aktivít pri Ministerstve kultúry SR. Vystúpili v nej Dr. M. Ruttikay, Mgr. R. Malček, Mgr. S. Katkin, Dr. K. Kosová, Ing. arch. J. Liptay, Doc. M. Slivka, S. Gerbelová, Dr. L. Veliačik, Dr. V. Drahošová, Dr. J. Chovanec. Diskutujúci sa dotkli aj otázok praktického postupu pri terénnom archeologickom výskume a ī. Výbor SAS sa zaviazal, že v Informátore SAS budú priebežne publikované všetky aktuálne informácie súvisiace s touto problematikou.

8/ V popoludňajších hodinách nasledovala prednášková časť podujatia, ktorá pozostávala predovšetkým z informatívnych referátov a príslušnej diskusie.

9/ Zjazd slovenských archeológov 2002 ukončil predseda SAS Dr. Rajtár, ktorý sa podčakoval prítomným za ich aktívnu účasť, za podnetné referencie a diskusné príspevky.

zapísala: PhDr. K. Kuzmová, CSc.

Správa revíznej komisie SAS pri SAV

Dňa 10.4.2002 sme skontrolovali stav peňažného denníka, vedenie účtovných dokladov za obdobie od ostatnej revízie, t.j. od 19.4.2001 a hotovosť v pokladni ku dňu konania revízie. Účty sú vedené chronologicky a opatrené potrebnými náležitosťami.

Stav v pokladni k 31.12.2001 bol 1518,10 Sk, na účte v peňažnom ústave bol zostatok 988,68 Sk, čo bolo i počiatočným stavom finančných prostriedkov k 1.1.2002.

Ku dňu konania revízie je stav finančných prostriedkov nasledovný:

hotovosť v pokladni je	1136,40 Sk
na účte v Poštovej banke, a.s. Nitra je	3090,85 Sk
Spolu	4227,25 Sk

*v Nitre, 10.4.2002
podpísaný PhDr. Ivan Kuzma
za revíznu komisiu SAS pri SAV*

Zjazd slovenských archeológov 2002 - prednáškové popoludnie

Pracovné popoludnie Zjazdu slovenských archeológov 2002 bolo ako zvyčajne vyhradené informatívnym prednáškam, referátom a diskusii. V rámci neho odzneli v nasledujúcej príloge:

Eduard KREKOVIČ: Európska asociácia archeológov a jej etický kódex

Jozef ZÁBOJNÍK: Výskum na nádvorí tržnice v Nitre v rokoch 2000-2001

Branislav LESÁK: ŠMPR Bratislava - Ventúrska ulica č. 7, výsledky predstihového archeologického výskumu

Eszter KOVÁCSOVÁ: Predbežné výsledky archeologickej výskumu kostola zanikutej osady Nyárhíd

Marián VIZDAL: Slovensko-poľský výskum ranoneolitickej osady v Moravanoch

Marián SOJÁK: Nové nálezy zo Spiša

Ján CHOVANEC: Renesančný kaštieľ v Borši

Ján HUNKA: Nález mincí z Tuchyne pri Ilave

PREDNÁŠKY ODOVZDANÉ DO TLAČE

Európska asociácia archeológov a jej etický kódex

EAA vznikla v r. 1991 na podporu:

- archeologickej bádania a výmeny archeologickej informácií
- spravovania (menežovania) európskeho archeologickej dedičstva
- vhodných etických a vedeckých zásad archeologickej práce
- záujmov profesionálnych archeológov v Európe
- spolupráce s inými organizáciami s podobnými cieľmi

• Jednou z priorít EAA je aj premostenie medzery medzi západnou a východnou Európu.

Má okolo 1200 členov zo 42 krajín. Členovia môžu byť profesionálni archeológovia, študenti i archeológovia na dôchodku. Pre laikov existuje tzv. pridružené členstvo. Nevýhodou členstva je pomerne vysoké ročné členské - 30 Euro a angličtina ako jediný oficiálny jazyk. Členovia však dostávajú trikrát ročne renomovaný časopis European Journal of Archaeology. Okrem toho dvakrát ročne informačný časopis v elektronickej podobe - European Archaeologist. Asociácia ponúka možnosť pracovať v rôznych výboroch či pracovných skupinách. V rámci nich prebieha intenzívna diskusia napr. o:

- legislatívne
- ochrane pamiatok
- leteckej a krajinnej archeológií
- systéme štúdia archeológie
- organizovaní archeológov

Každý rok sa uskutočňujú kongresy (meeting) - prvý sa konal v r. 1994 v Ljubljani, zatiaľ posledný tohto roku v Thessalonikách a na budúci rok je plánovaný kongres v Sankt Peterburgu. EAA má konzultatívny status pri Rade Európy a aj z tohto hľadiska má členstvo v nej perspektívnu. Asociácia vypracovala svoj Etický kódex i zásady pre prácu tzv. zmluvných archeológov.

Zetického kódexu EAA:

Archeológovia sa nesmú zúčastniť, ani dovoliť, aby sa ich mená spájali s aktivitami vzťahujúcimi sa na nelegálny obchod so starožitnosťami a umeleckými predmetmi, ktoré pokrýva dokument UNESCO z r. 1970 *Dohoda o prostriedkoch zákazu a prevencie nelegálneho importu, exportu a transferu vlastníctva kultúrnych statkov*.

Archeológovia sú povinní upozorniť kompetentné orgány na ohrozenie archeologickej dedičstva, vrátane vykrádania lokalít a pamiatok a nelegálneho obchodovania so starožitnosťami, a použiť všetky prostriedky, ktoré majú k dispozícii, na zabezpečenie zásahu kompetentných orgánov.

Archeológovia sú povinní informovať sa o pokroku v oblasti znalostí a metodológie ich vlastnej špecializácie a technikách výskumu, konzervácie, rozširovania informácií a príbuzných oblastí.

Archeológovia sa nesmú zúčastiť projektov, na ktoré nie sú adekvátnie vyškolení a pripravení.

Základným predpokladom všetkých projektov je formulovanie spôsobu ich realizácie. Pred začatím projektu sa musí zabezpečiť následné uloženie a starostlivosť o pramene a záznamy v dostupných verejných úschovniach (múzeá, archívy, atď.).

O všetkých projektoch sa musí vyhotoviť adekvátna správa, ktorú treba sprístupniť archeologickej komunité v

celku a bezodkladne v konvenčných či elektronických publikáčnych médiách počas doby nepresahujúcej šest mesiacov.

Archeológovia majú prednosné právo publikovania vlastných projektov v období nepresahujúcim 10 rokov. Počas tohto obdobia sprístupnia svoje výsledky, ako je to len možné a budú ústretoví voči žiadostiam kolegov a študentov o informácie, pokiaľ tieto nebudú odporovať primárному autorskému právu. Po uplynutí obdobia 10 rokov sa pramene stávajú voľne prístupnými pre analýzu a publikáciu pre ostatných archeológov.

Pri získavaní personálu pre projekty archeológovia nesmú uplatňovať žiadnu formu diskriminácie založenej na pohlaví, náboženstve, veku, rase, nespôsobilosti či sexuálnej orientácii.

V súvislosti s uvedeným by som si dovolil uviesť niekoľko poznámok.

V posledných rokoch prebieha vo svete intenzívna diskusia o etickom rozmere práce archeológa (už aj v Čechách - Vencl, AR). Myslím, že by sme sa mali aj my zapojiť, jednu šancu pred párom sme totiž už prepásli. Treba si však ujasniť vzťahy a zodpovednosť k verejnosti, medzi sebou a k iným (najmä muzeálnym) inštitúciám. Môžeme sa oprieť o princípy EAA, prípadne formulovať ďalšie.

Navrhoval by som vytvoriť nejaký realizačný tím, ktorý pripraví etické princípy SASu a predloží ich na diskusiу. Potom zvoliť etickú komisiu, prípadne považovať aktuálny výbor zároveň za etickú komisiu - ponechávam to na diskusiу.

Jedným z riešení by mohlo byť aj vytvorenie archeologickej komory, ktorá by riešila aj prípadné etické otázky archeologickej práce. To samozrejme musí byť zo zákona - zatiaľ však môžeme považovať SAS za komoru, resp. v rámci SASu vytvoriť združenie profesionálnych archeológov, prípadne založiť novú organizáciu pre archeológov - profesionálov - opäť by som rád privítal diskusiу. Možno v budúcnosti sa ukáže potreba združovať zvlášť múzejných archeológov, pamiatkárov a pod. SAS by to tiež mohla zastrešovať, bolo by však potrebné legislatívne zmeniť jej postavenie, resp združovať finančie aj z iných zdrojov, nielen zo SAV.

Všetky tieto otázky však treba dôkladne prediskutovať a rozhodnúť sa pre najvyhovujúcejší variant. Som presvedčený, že zmeny sa skôr či neskôr ukážu ako potrebné, takže prečo sa na ne nepripravovať cieľavedome a v predstihu?

E. Krekovič

Výskum na nádvorí mestskej tržnice v Nitre

Počas dvoch výskumných sezón (v rokoch 2000 a 2001) sa uskutočnil predstihový archeologický výskum v priestore mestskej tržnice v Nitre, ktorý bol vyvolaný plánovanou výstavbou zastrešenia jej nádvoria. Lokalita je významná tým, že až do konca 19. storočia nebola ničená novovekou výstavbou. Až v 90-tych rokoch uvedeného storočia boli na mieste bývalých mestských sadov vybudované vojenské kasárne. Bolo možné sa domnievať, že prieskum ich nádvoria neboli výrazne poznačený stavebnými prácami. Výskum tento predpoklad do istej miery potvrdil. V severnej časti nádvoria boli piatimi sondami s celkovou plochou ca 350 m² preskúmané sídliskové objekty a hroby z viacerých období. Najstarší horizont osídlenia predstavuje sídlisko z 9. stor. Z tohto obdobia bolo preskúmaných 5 obydlí a 7 sídliskových jám. V jednej z jám veľkých rozmerov sa našiel skelet psa a nepietnym spôsobom pochované kostrové pozostatky ôsmich ľudských jedincov. Do obdobia od konca 9. stor. až do 1. polovice 11. stor. možno datovať časť pohrebiska, z ktorého sa podarilo preskúmať 11 kostrových hrobov. V troch z nich sa našli železné nožíky a jeden obsahoval bronzovú náušnicu. Ďalší horizont osídlenia predstavuje sídlisko, ktoré možno zatiaľ len rámcovo datovať do 11.-13. stor. Vo výplni jedného sídliskového objektu sa našli fragmenty technickej keramiky ako aj početné exempláre sklených prsteňov. V úplnosti zachované výrobky, ako aj defektné kusy dokladajú spolu s téglíkmi pokrytými sklovinou miestnu sklársku produkciu. Do 14.-15. stor. možno datovať časť základového muriva a kompaktnú deštrukciu zatiaľ bližšie neurčenej stavby. Do 16.-19. stor. patrí najmladší novoveký horizont osídlenia, z ktorého boli preskúmané viaceré sídliskové jamy, ako aj časť cesty. S výstavbou a prestavbami kasárni súvisia rozmerne väčšie jamy, ktoré zničili staršie situácie ako aj zvyšky muriva v západnej časti nádvoria.

J. Zábojník

Výnimočný nález mincí zo začiatku 17. storočia z Tuchyne pri Ilave

V r. 2001 sa v AÚ SAV v Nitre vyhodnotila polovica - 218 mincí z pokladu cca 500 ks strieborných mincí z obce Tuchyňa pri Ilave, ktorý sa našiel pri prieskume v novembri 2001. Nález pozostáva z 3 grajciarov (grošov) z Brandenburska-Pruska, Dolného Rakúska, Moravy, Nemecka, Poľska, Sliezska, Švajčiarska, niekoľkých uhorských denárov a 10 stuivers z Holandska. Mince sú z r. 1578-1620, súbor ukryli okolo r. 1620. Tento nález je jedným z najcennejších komplexov novovekých mincí objavených v poslednej dobe na Slovensku. Je vzácný kvôli týmto skutočnostiam: a) Z Ilavy a okolia sa pozná veľmi málo nálezov mincí, väčšinou sú datované do obdobia antiky. b) Viacero z mincí z tuchyňského nálezu sa v našich nálezoch budú neobjavili vôbec, alebo len v malom množstve. Bežných mincí obsahoval tuchyňský poklad asi tretinu (boli to poľské polturáky Žigmunda III., uhorské

denáre Maximiliána II. až Mateja II., dolnorakúske groše Mateja II.). Zvyšné platidlá (celkovo 155 minci, čo je 71,1% zo súboru), sa do pokladu dostali sice v Nemecku alebo v Slezsku, pôvodne ale boli vyrazené v 27 štátach strednej a západnej Európy. c) poklad je výnimočný i tým, že jedinečným spôsobom poukázal na spoločenskú situáciu, ktorá sa vytvorila v Ilave a jej blízkom okolí v 1. tretine 17. storočia. Prispel k bližšiemu poznaniu osudov miestnych obyvateľov počas evanjelickej reformácie a katolíckej protireformácie. Spojitosť majiteľa pokladu minci s evanjelickým prostredím dokladajú: 1) skutočnosť, že oproti iným našim nálezom minci zo 16.-17. storočia skoro 2/3 minci z nálezu vyrazili v oblastiach výrazne späť s rozvojom evanjelického hnutia (v Nemecku, Slezsku, Švajčiarsku, Holandsku, Prusku). Vyskytli sa tu viaceré razby popredných predstaviteľov reformácie a odboja proti vláde Habsburgovcov (Kristiána I. z Anhaltu, vojvodu Ernesta z Brunšwicka, kniežaťa Jána Juraja Krmovského a iných). 2) Mince z jadra nálezu boli vyrobené v úzkom rozpätí rokov 1615-1620, teda iba do bitky na Bielej hore pri Prahe, naproti tomu v desiatkach ďalších nálezov zo Slovenska sa vyskytujú razby staré 100 až 150 rokov.

Tuchynský nález je skoro totožný s pokladom minci z okolia Žiliny (ukrytým okolo r. 1620) a ďalšími 6 nálezmi z Gajar, Ludaníc, Pezinku, Šenkovic, Bratislavu - kostola v obci Devín, Spišskej Teplice (ukryli ich do zeme v rokoch 1620-1626). Uvedené nálezy sú výrazne späť s evanjelickou časťou vtedajšej Európy, domnievam sa, že pôvodne to boli časti finančných hotovostí poskytovaných protestantskými štátmi a mestami na odboj proti rímsko-nemeckému cisárovi Ferdinandovi II. Ukrytie nálezu z Tuchyne je možné presnejšie stanoviť na november 1620 a začiatok júna 1621, keď si ho pôvodný majiteľ (dôstojník menšej vojenskej jednotky ?), vlastník sumy 1300-1350 grajciarov čiže 13-14 dukátov musel v dôsledku porážky stavovských vojsk uschovať do bezpečného úkrytu v zemi, kde si ich chcel po upokojení pomerov znova vyzdvihnuť.

J. Hunka

NADÁCIA ANTONA TOČÍKA na podporu zverejňovania výsledkov archeologického a numizmatického výskumu správna rada

s vďakou za podporu a porozumenie oznamuje svojim priaznivcom, že jej daňové úrady SR poukázali na účet poskytnuté 1% dane z príjmov fyzických osôb za rok 2001 v sumárnej hodnote **12 655.- Sk.**

Pretože pri jednotlivých sumách sa neuvádzajú darcovia, správna rada NAT nemá možnosť podčakovať každému osobitne, môže poskytnúť len prehľad príspevkov podľa jednotlivých daňových úradov s ubezpečením, že si každý z nich mimoriadne váži a považuje ho za prejav dôvery pri napĺňaní cieľa svojej činnosti:

DÚ NITRA 1:	5 647.- Sk	DÚ GALANTA:	121.-
DÚ NITRA, Hlohovská:	857.-	DÚ KOŠICE 1:	157.-
DÚ BRATISLAVA 2:	3 519.-	DÚ KOŠICE 4:	177.-
DÚ BRATISLAVA 3:	210.-	DÚ TRENCÍN:	243.-
DÚ BRATISLAVA 6:	1 161.-	DÚ STARÁ TURÁ:	96.-
DÚ ŠAĽA:	236.-	DÚ BANSKÁ BYSTRICA 2:	231.-

AKTUALITY

Pôsobnosť zákona NR SR č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v oblasti archeológie

1.4.2002 vstúpil do platnosti zákon NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu, ktorý nahradil dovtedy platný zákon SNR č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti. Ústredným orgánom štátnej správy vo veciach ochrany pamiatkového fondu je Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (ďalej ministerstvo). Poradnými orgánmi ministerstva sú Pamiatková rada a Archeologicá rada a špecializovaným kontrolným útvaram je Pamiatková inšpekcia. Od roku 2003 bude na pôde ministerstva pôsobiť Komisia na overovanie osobitnej odbornej spôsobilosti na vykonávanie pamiatkových výskumov, medzi ktoré v zmysle § 35 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu patrí aj archeologický výskum. Na výkon špecializovanej štátnej správy v oblasti ochrany pamiatkového fondu zriadilo ministerstvo Pamiatkový úrad Slovenskej republiky (ďalej PÚ SR) a krajské pamiatkové úrady (ďalej KPÚ).

Zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu priniesol v oblasti archeológie oproti predchádzajúcemu zákonom č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti niekoľko zmien, ktoré možno zhŕnúť do viacerých bodov:

1. Zákon spresňuje definíciu archeologickej výskumu. V súlade s príslušnými medzinárodnými

normami sa za archeologický výskum považuje aj vyhľadávanie a zber hnuteľných archeologických nálezov vo vode, pôde alebo na jej povrchu. To znamená, že ten, kto realizuje náhodný alebo cielený zber archeologických nálezov, vykonáva de facto archeologický výskum.

Je potrebné upozorniť rôzne archeologické krúžky a amatérskych "archeológov", že pokiaľ realizujú povrchový prieskum, vykonávajú archeologický výskum alebo rôzne výkopové práce na archeologickej lokalite pripadne hýbu so súťou na hradoch či hradiskách bez prítomnosti archeológa, ktorý je zamestnancom inštitúcie s oprávnením na vykonávanie archeologických výskumov, dopúšťajú sa nie len porušenia zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu, ale aj trestného činu "poškodzovania a znehodnocovania kultúrneho dedičstva" v zmysle § 258a zákona č. 253/2001 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

2. Zákon presne definuje v § 36 ods. 2, **kto môže vykonávať archeologický výskum**. AÚ SAV má toto právo zo zákona, iné právnické osoby iba na základe oprávnenia vydaného ministerstvom. Zoznam právnických osôb oprávnených realizovať archeologický výskum je možné obdržať na PÚ SR a na jednotlivých KPÚ. Každá inštitúcia bez oprávnenia, ktorá prostredníctvom svojho zamestnanca realizuje archeologický výskum, porušuje zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v zmysle § 39 ods. 6, čím sa dopúšťa priestupku podľa § 42 ods. 1 písm. j.

3. **PÚ SR a KPÚ** prevzali kompetencie odborov regionálneho rozvoja a iných odvetvových vzťahov pôsobiacich do ich zrušenia na okresných úradoch a **stali sa špecializovanými orgánmi štátnej správy v oblasti ochrany pamiatkového fondu**, t.j. v zmysle § 126 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (ďalej stavebný zákon) sa stali dotknutými orgánmi štátnej správy pri územnom a stavebnom konaní. Archeologický ústav SAV (ďalej AÚ SAV) ako i jednotlivé múzeá nie sú v správnom konaní účastníkmi konania ani dotknutými orgánmi. Vyjadrenie AÚ SAV je v zmysle § 37 ods. 3 a § 39 ods. 3 zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu podkladom pre rozhodnutie PÚ SR alebo KPÚ.

KPÚ ako prvostupňové orgány štátnej správy vydávajú rozhodnutia o realizácii archeologických výskumov:

- a) v súvislosti s obnovou národnej kultúrnej pamiatky (ďalej NKP),
- b) v súvislosti so stavebnou činnosťou alebo úpravou nehnuteľnosti v pamiatkovom území alebo ochrannom pásme,
- c) pre vedecké a dokumentačné účely v prípade, ak ide o výskum na NKP alebo v pamiatkovo chránenom území, po schválení Archeologickej rady,

PÚ SR je druhostupňovým orgánom štátnej správy vo veciach, v ktorých rozhodujú KPÚ v prvom stupni a prvostupňovým orgánom štátnej správy, kedy v zmysle § 37 predmetného zákona vydáva rozhodnutia o nevyhnutnosti realizovať záchranný archeologický výskum pri stavebnej alebo inej hospodárskej činnosti na nepamiatkových územiach a líniových stavbách v celej Slovenskej republike, kde sa predpokladá ohrozenie pamiatkových hodnôt a archeologických nálezov.

Archeologická rada schvaľuje archeologické výskumy pre vedecké a dokumentačné účely.

Archeologickej výskumu nesmú byť realizované bez rozhodnutia príslušného orgánu štátnej správy, v prípade výskumov pre vedecké a dokumentačné účely bez súhlasu Archeologickej rady. PÚ SR a KPÚ postupujú podľa zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) a vydávajú rozhodnutia, voči ktorým sa môže účastník konania, t.j. stavebník, odvolať. Právoplatné rozhodnutie o výskume musí príslušný stavebný úrad zapracovať do územného a stavebného povolenia v zmysle § 126 stavebného zákona. Ak tak stavebný úrad neurobí, môže dať PÚ SR alebo KPÚ podnet na doplnenie stavebného povolenia prípadne podnet na protest prokurátora. Ďalším dôležitým faktom je, že ak stavebník, ktorý má právoplatné rozhodnutie PÚ SR alebo KPÚ, začne realizovať stavbu bez zabezpečenia archeologickejho výskumu, je možné danú stavbu zastaviť prostredníctvom stavebného úradu z titulu neplnenia stavebného povolenia.

4. Zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu upravuje aj povinnosti realizátora výskumu, ktoré sú presne vymedzené v § 39 "Podmienky vykonávania výskumu".

Okrem iného vykonávateľ výskumu je povinný do 15 dní oznámiť začatie výskumu príslušnému KPÚ a do 60 dní od jeho ukončenia odovzdať bezodplatne jedno vyhotovenie nálezovej správy KPÚ.

5. Pri **archeologickom náleze počas stavby** je potrebné postupovať nadálej podľa § 127 stavebného zákona. Stavebník je povinný nahlásiť nález stavebnému úradu, príslušnému KPÚ, prípadne aj AÚ SAV alebo regionálnemu múzeu. Pri náleze mimo povolený výskum je nálezca povinný postupovať v zmysle § 40 zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu a ohlásiť nález na príslušný KPÚ. Obhliadku nálezu môže urobiť pracovník KPÚ alebo osoba poverená KPÚ.

Ak je počas stavby nájdený archeologický nález takej povahy, že je nevyhnutné uskutočniť následne archeologický výskum, KPÚ požiada stavebný úrad, ktorý vydal stavebné povolenie, aby pozastavil stavbu. Následne vydá PÚ SR, po vyjadrení AÚ SAV, rozhodnutie o nevyhnutnosti realizovať záchranný archeologický výskum na predmetnej stavbe. V prípade, ak právnická osoba č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu.

PÚ SR sa snaží spolu so všetkými KPÚ vytvárať čo najvhodnejší model výkonu štátnej správy pre ochranu archeologickejho dedičstva v súčinnosti s jednotlivými stavebnými úradmi, za výraznej spolupráce

AÚ SAV a mnohých regionálnych múzeí. Od 1.4.2002 boli realizované viaceré stretnutia so stavebnými úradmi v jednotlivých krajoch. Tieto boli upozornené na účinnosť nového zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu s dôrazom na paragrafy upravujúce spoluprácu stavebných úradov a špecializovaných orgánov štátnej správy. V mnohých okresoch sa predmetné rokovania stretli s pozitívou odozvou. Regionálne múzeá v daných okresoch získali prehľad o stavebnej činnosti. Bohužiaľ, existuje ešte veľký počet okresov, kde je súčinnosť so stavebnými úradmi veľmi slabá, prípadne nie je žiadna. Táto spolupráca bude od nového roku s nadobudnutím účinnosti zákona č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky ešte komplikovanejšia. Preto je veľmi dôležité, aby každý, kto má vedomosť o tom, že v súvislosti so stavebnou alebo inou hospodárskou činnosťou dochádza k narúšaniu archeologickej lokality, nahlásil túto informáciu príslušnému KPÚ. Tento môže v súčinnosti so stavebným úradom zastaviť stavbu a predísť tak zničeniu náleziska.

J.Katkinová

Adresár Pamiatkového úradu SR, krajských pamiatkových úradov a ich pracovísk

Pamiatkový úrad SR

Cesta na Červený most 6, 814 06 Bratislava
tel.: 02/54774444, 54774751, 54775876
fax: 02/54775844
e-mail: pu.archeologia@pamiatky.sk
archeológ: Mgr. Renáta Glaser - Opitzová,
Mgr. Slavomír Katkin, Mgr. Jana Katkinová

KPÚ Bratislava

Leškova 17, 811 04 Bratislava
tel.: 02/52623534, 52623536
fax: 02/52623535
e-mail: pursbratislava@stonline.sk
archeológ: PhDr. Peter Baxa

KPÚ Trenčín

Jilemnického 2, 911 01 Trenčín
tel.: 032/6521256, 7431583
fax: -
e-mail: -
archeológ: - *
Pracovisko Považská Bystrica: tel.: 042/4300158
Pracovisko Bojnice: 046/5416014, 5402809

KPÚ Žilina

Mariánske nám. 19, 010 01 Žilina
tel.: 041/5622103
fax: 041/5622743
e-mail: puza@stonline.sk
archeológ: Mgr. Ján Zachar
Pracovisko Martin: 043/4220558
Pracovisko Ružomberok: 044/4324722

KPÚ Prešov

Hlavná 115, 080 01 Prešov
tel.: 051/7731740, 7723091
fax: 051/7725798
e-mail: pupo@stonline.sk
archeológ: Mgr. Marián Uličný
Pracovisko Levoča, Nám. Majstra Pavla 41, 054 01
tel: 053/4512727, fax: 053/4513874
kontakt: Dr. Gabriel Lukáč
Pracovisko Bardejov: 054/4723942
Pracovisko Poprad - Spišská Sobota: 052/7769288

KPÚ Trnava

Sládkovičova 11, 917 01 Trnava
tel.: 033/5516530, 5514139
fax: 033/5514103
e-mail: pusrtrnava@stonline.sk
archeológ: Mgr. Igor Choma

KPÚ Nitra

Hradné nám. 8, 949 01 Nitra
tel.: 037/6515447
fax: 037/6515447
e-mail: pamurnitra@stonline.sk
archeológ: Mgr. Peter Bisták
Pracovisko Topoľčany: 038/5323035
Pracovisko Nové Zámky: 035/6400506

KPÚ Košice

Hlavná 25, 040 01 Košice
tel.: 055/6227190, 6234243
fax: 055/6225935
e-mail: portal@stonline.sk
archeológ: PhDr. Marcela Ďurišová
Pracovisko Rožňava: 058/7346104
Pracovisko Michalovce: 056/6883941-2

KPÚ Banská Bystrica

Nám. SNP 16, 975 65 Banská Bystrica
tel.: 048/4124372, 4123238
fax: 048/4155001
e-mail: banskabystricaupu@stonline.sk
archeológ: Mgr. Peter Mosný
Pracovisko Lučenec, Kubínyho nám. 7, 984 01
tel.: 047/4332770, 4332729
e-mail: pulucenec@stonline.sk
archeológ: Mgr. Erika Hrašková
Pracovisko Kremnica: 045/6742176
Pracovisko Banská Štiavnica: 045/6920625

* V blízkej budúcnosti bude vypísané Úradom pre štátну službu výberové konanie na systematizované miesto archeológov na Krajskom pamiatkovom úrade Trenčín. Prípadní záujemcovia si môžu podať žiadosť o prijatie do zamestnania so stručným pracovným životopisom na Pamiatkový úrad SR v Bratislave.

Archeologicá rada

V súvislosti s nadobudnutím účinnosti zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu bol 15. marca 2002 (s účinnosťou od 1. apríla 2002) ministrom kultúry SR schválený štatút Archeologickej rady (ďalej AR) odborného poradného a koordinačného orgánu Ministerstva kultúry pre archeologické výskumy, archeologicke nálezy a archeologicke náleziská.

Následne minister kultúry vymenoval spomedzi návrhov Archeologickeho ústavu SAV, vysokých škôl, Pamiatkového úradu, Slovenského národného múzea a ďalších múzeí členov Archeologickej rady.

Pôsobnosť a činnosť AR

1) Upozorňovať na porušovanie zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu, predpisov vydaných na jeho vykonanie a medzinárodných dokumentov záväzných pre Slovenskú republiku na úseku starostlivosti o archeologicke dedičstvo.

2) Posudzovať a navrhovať koncepcné a organizačné opatrenia na úseku archeologickej výskumu a na ochranu archeologickej nálezov i archeologickej nálezisk.

3) Posudzovať žiadosti právnických osôb na vydanie oprávnení na vykonávanie archeologickej výskumu.

4) Hodnotiť podmienky a kvalitu vykonávaných archeologickej výskumu a koordinovať vykonávanie tých významných archeologickej výskumu, ktorých posúdenie si rada vyhradí.

5) Informovať verejnosť o ochrane archeologickeho dedičstva vo vzťahu k činnosti rady.

V rámci svojej pôsobnosti a v záujme rozvoja záchrany, využívania a prezentácie archeologickeho dedičstva rada prijíma uznesenia, ktoré majú pre ministerstvo odporúčajúci charakter. V súčasnosti sa činnosť rady zameriava najmä na posudzovanie žiadostí právnických osôb na vykonávanie archeologickej výskumu. AR priebežne hodnotí podmienky a kvalitu výskumov vrátane všetkých návazných činností (príslušné rozhodnutia PÚ, spôsob dokumentácie, evidencia dokumentácie a nálezov, hlásenia o výskumnej činnosti atď.) priamo na pôde oprávnených právnických osôb.

Na najdôležitejšie výskumu boli spomedzi členov AR menovaní „konzultanti“, ktorí budú o kladoch a záporoch vo vedení výskumov informovať radu. Na začiatku každého roka budú, podobne ako v minulosti, vyzvané oprávnené právnické osoby na podanie hlásení o svojej činnosti a podanie návrhov na archeologicke výskumu v nasledujúcom kalendárnom roku. Rada bude v rámci svojej koordinačnej funkcie požadovať, aby všetky archeologicke výskumu na vedecké účely boli vopred schvaľované AR.

AR je pravidelne informovaná, resp sa vyjadruje aj k legislatívnej činnosti v oblasti ochrany pamiatkového fondu (napr. vykonávacia vyhláška k zákonom č. 49/2002 Z.z. - overovanie osobitnej odbornej spôsobilosti na vykonávanie pamiatkového výskumu; dokumentácia archeologickej výskumu). Taktiež Pamiatková inšpekcia ministerstva informuje AR o výsledkoch svojej činnosti vo vzťahu k archeologickej náleziskám a nálezom, ako aj o rôznych podnetoch fyzických a právnických osôb v tejto oblasti.

Práva a povinnosti AR

Členstvo, funkcie a práca v rade sú čestné a nezastupiteľné. Rada sa scházza štvrtročne, predsedá zvoláva radu aj na žiadosť nadpolovičnej väčšiny členov rady. Rada je uznaniaschopná, ak je prítomná nadpolovičná väčšina členov. Uznesenie je platné, ak ho schvália najmenej dve tretiny prítomných členov. Rada prizýva na svoje zasadnutia zástupcov sekcie kultúrneho dedičstva Ministerstva kultúry a Pamiatkového úradu Slovenskej republiky. Podľa povahy prerokúvaných otázok môže rada prizvať ďalších externých odborníkov. Výkonným a organizačným pracovníkom rady je tajomník, ktorý vede celú agendu. Tajomník nemá hlasovacie právo na zasadnutiach rady. Tajomník vymenúva a odvoláva generálny riaditeľ sekcie kultúrneho dedičstva ministerstva z pracovníkov sekcie. Tajomník zvoláva rokovanie rady na základe rozhodnutia predsedu. Členstvo v rade zaniká, ak ho do tridsať dní od nástupu do funkcie nepotvrdí novovymenaný minister kultúry.

Členovia Archeologickej rady

PhDr. Zdeněk FARKAŠ, PhD. - Slovenské národné múzeum Bratislava

PhDr. Dárius GAŠAJ - Východoslovenské múzeum Košice

PhDr. Štefan HOLČÍK, CSc. - Slovenské národné múzeum Bratislava

PhDr. Ivan CHEBEN, CSc. - Archeologickej ústav SAV Nitra

Mgr. Slavomír KATKIN - Pamiatkový úrad SR Bratislava

PhDr. Jozef LABUDA, CSc. - Slovenské banské múzeum Banská Štiavnica

PhDr. Marta MÁCELOVÁ - Stredoslovenské múzeum Banská Bystrica

PhDr. Jozef MORAVČÍK - Považské múzeum Žilina - podpredseda

PhDr. Karol PIETA, DrSc. - Archeologickej ústav SAV Nitra

PhDr. Matej RUTTKAY, CSc - Archeologickej ústav SAV Nitra; predseda

doc. PhDr. Michal SLIVKA, CSc. - Filozofická fakulta UK Bratislava

PhDr. Ladislav VELIAČIK, DrSc. - Archeologickej ústav SAV Nitra; tajomník rady:

Ing. arch. Jaroslav LIPTAY, CSc. sekcia kultúrneho dedičstva MK SR, Nám.SNP 33, 813 31 Bratislava;
kontakt : jaroslav_liptay@culture.gov.sk

M. Ruttkay, predseda AR

VYŽIADANÝ PRÍSPEVOK

Podnetom na jeho publikovanie bol dopis od nášho člena, pána Gabriela Kovátsa, ktorý nám napísal: ..... "ležal mi na srdci problém - nejasnosť a málo výskumu okolo tak významnej udalosti, ako bola "Bitka pri Lučenci". Tento problém je z časti v posledných rokoch témou nášho regiónu a samozrejme Vám nepoviem nič nové, keď zasielam článok o nových skutočnostiach. Dovolil som si Vás osloviť, nakoľko si myslím, že tento článok by sa mohol objaviť aj vo Vašom Spravodaji.....".

Pán Kováts nám poslal článok, ktorý bol publikovaný v miestnych novinách Reno 113 v Lučenci pod názvom: Cintorín odkryl svoje tajomstvá, alebo "Bitka pri Lučenci". Reportáž Miroslava Drobného o objavovaní života "starých" Lučenčanov.

Nakoľko tieto informácie sú prístupné aj na internetovej stránke www.lucenec.sk a www.drobnny.sk, ako aj tá skutočnosť, že pri zverejnení celého príspevku by sme potrebovali súhlas autora (p. M. Drobného), požiadali sme archeologičku Pamiatkového úradu v Lučenci Mgr. Eriku Hraškovú o aktuálny príspevok k danej téme. Redakcia Informátora d'akuje kolegyni, že tento príspevok pripravila.

Lučenec, časť Opatová - niekol'ko postrehov k „prezentovanému“ prieskumu zaniknutého kláštora

Na základe písomných prameňov bolo už dávnejšie v polohe Szentkirályhegy predpokladané cisterciátske opátstvo. V súčasnosti ide o plochu ešte dnes využívanej cintorína a priľahlej poľnohospodársky využívanej pôdy. Nakoľko písomné pramene nie sú dostatočné, už v minulosti sa domáci historici - p. J. Drenko st. a p. J. Drenko ml., venovali terénnym prieskumom na tejto lokalite. Zaznamenali hroby, v ktorých sa vyskytli fragmenty murív.

Posledný prieskum bol vyvolaný záujmom skupiny Ľudí, ktorá sa amatérsky zaobráva históriou a turistickým ruchom. Snaží sa o zviditeľnenie mesta a celého regiónu prostredníctvom organizovania podujatí rôzneho charakteru, ako aj na stránkach internetu. Ich aktivity v oblasti archeologických prieskumov bolo potrebné koordinovať, resp. niektoré z nich zrušiť.

O prieskume v Opatovej ma informoval vedúci tejto skupiny Ing. Miroslav Drobný. Po vybavení povolenia na Mestskom úrade Lučenec začali prieskum sledovaním výkopových prác pri kopaní hrobových jám. V niektorých boli objavené v značnej hĺbke (cca 150 cm od súčasnej úrovne terénu) zvyšky architektúr. Jednotlivé hroby, v ktorých bolo murivo nájdené sú zaznamenané. Po upozornení Pamiatkového ústavu, pracoviska v Lučenci, o neoprávnení vykonávať takýto prieskum ma následne požiadali o spoluprácu pri zdokumentovaní niekoľkých sond (spolu 5), ktoré situovali v miestach predpokladaného pokračovania murív zistených pri kopaní hrobov. Tieto sondy sa nachádzali v uličných čiarach, tak aby nepoškodili súčasné rovy hrobov.

Tento prieskum bol však veľmi zlomkovitý, rozloha sond minimálna. Kompletný profil, zatiaľ vzhľadom

k situácii neboli získané. Aj archeologické nálezy pochádzajú už zo sekundárnej polohy z hliny, ktorá bola vyexploatovaná pri kopaní hrobových jám.

V súčasnosti sú zvyšky architektúry v značnej hĺbke od súčasného terénu, no napriek tomu dochádza k ich destrukcii na území dnešného cintorína, pri hĺbení hrobových jám. Murivá sú rozoberané a kameň odstránený. Rovnako dochádza aj k likvidácii nálezových situácií, porušeniu vrstiev a k strate drobných nálezov, ktoré nie je bez prítomnosti archeológa možné zachytiť.

Prezentácia tohto prieskumu na stránkach regionálnej tlače a na internetových stránkach nebola najčiernejšia. Charakterizuje ju prílišné zveličovanie a nadhodnocovanie nálezov, ako aj nereálne rekonštrukcie podoby kláštora. Vyplynulo to pravdepodobne z „činnosti“ skupiny, ktorá sa takto snaží zviditeľniť svoje mesto a región. Zhodnotenie mälopocetných nálezov a celej situácie bude pripravené do AVANS-u.r. 2003

V júli 2001 bol vypracovaný a podaný návrh na vyhlásenie lokality za kultúrnu pamiatku archeológie. Tento návrh však neboli akceptovaný, pre malú preukázateľnosť nálezov.

Podrobnejším prieskumom je potrebné zistíť presný rozsah zaniknutého objektu a zabezpečiť, aby nedochádzalo k poškodeniu archeologickej lokality minimálne mimo areál súčasného cintorína, kde sa predpokladá pokračovanie objektov. Ideálnym stavom, by bolo pozastavenie pochovávania v JV časti cintorína, kde sa v hrobových jamách v minulosti aj dnes kumulujú archeologické nálezy.

E. Hrašková

PODUJATIA

Celoštátne kolo študentskej vedeckej a odbornej činnosti v odbore archeológia

Dejiskom súťaže poslucháčov archeológie troch slovenských univerzít bola v tomto roku po prvýkrát Fakulta humanistiky Trnavskej univerzity v Trnave. Napriek tomu, že štúdium na tunajšej Katedre klasickej archeológie je zamerané predovšetkým na antické Grécko, Rím a rímske provincie, ale aj na dobu bronzovú v Egejskej oblasti a na okrajové oblasti antického sveta, prednesené študentské práce neboli odťažité pre spoločnú archeologickú sekciu,

v ktorej boli zastúpené aj témy z pravekej a včasnohistorickej archeológie a z archeológie stredoveku.

Účastníci tohto podujatia spolu s odbornou porotou, ktorej členmi boli Prof. PhDr. E. Krekovič, CSc. (UK Bratislava), Doc. PhDr. E. Wiedermann, CSc. (UKF Nitra) a autorka tohto príspevku (TU Trnava), si vypočuli prezentáciu siedmich súťažných prác:

- M. Čurný a kol. (Katedra archeológie, UKF Nitra): Spracovanie kože v praveku
I. Kvetánová (Katedra klasickej archeológie, TU Trnava): Bronzová soška Jupitera Dolichéna z Vlastivedného múzea v Hlohovci
P. Koošová (Katedra archeológie, UK Bratislava): Archeologické nálezy stredovckých ostrôh na Slovensku od pol. 13. do 16. stor.
D. Ruman (Katedra klasickej archeológie, TU Trnava): Bajne bytosti v ikonografii egejskej doby bronzovej
J. Šuteková (Katedra archeológie, UK Bratislava): Hasfalva a Balkakra. Dvojičky z doby bronzovej
G. Brežňanová (Katedra archeológie, UKF Nitra): Priestorová analýza vybraných typov spôn stupňa LTB na pohrebiskách juhozápadného Slovenska
Plaštiaková (Katedra archeológie, UK Bratislava): Veľkosti urien v závislosti od pohlavia pochovaného na pohrebisku v Sládkovičove

Na maratóne zaujímavých príspevkov sa zúčastnili aj ďalší poslucháči uvedených univerzít, ktorí boli veľmi pozornými poslucháčmi svojich kolegov a svoj záujem o prednesené témy prejavili v spontánnej a živej diskusii. Ich záujem bol skutočne opodstatnený, nakoľko súťažiaci svoje práce nielen dôkladne vypracovali, ale ich aj predstavili veľmi erudovane a zanietene, s použitím výstižnej a rôznorodej obrazovej dokumentácie. Prvé tri z uvedených prác boli odbornou porotou bez určenia poradia vyhodnotené ako najlepšie, pričom knižnými a vecnými darmi Katedry klasickej archeológie a Fakulty humanistiky TU v Trnave boli ocenení všetci účastníci celoštátneho kola. Na usporiadanie ďalšieho ročníka tejto súťaže sa podujala Katedra archeológie UKF v Nitre.

K. Kuzmová

Konferencia Problémy a perspektívy klasickej a rímskoprovinciálnej archeológie

Desať rokov od obnovenia činnosti Trnavskej univerzity v Trnave bolo príležitosťou aj pre Fakultu humanistiky pripomenúť si toto významné jubileum vedeckou konferenciou s medzinárodnou účasťou, ktorá sa pod názvom "Problémy a perspektívy filozofických, humanitných a sociálnych vied" uskutočnila v dňoch 29.-30. apríla 2002 v Modre-Harmónii. Po plenárnej časti, hodnotiaci celkovú činnosť fakulty počas uplynulého desaťročia, sa rokovanie prenieslo do ôsmich odborných sekcií.

Túto jedinečnú príležitosť využila aj Katedra klasickej archeológie a zorganizovala dvojdňové zasadnutie vo vlastnej sekcií, ktorú v súlade s ideou celej konferencie nazvala "Problémy a perspektívy klasickej a rímskoprovinciálnej archeológie". Pripomenuť si tým aj piate výročie svojho založenia, a zároveň aj začiatku výučby klasickej archeológie, ktorá je na Fakulte humanistiky Trnavskej univerzity v Trnave akreditovaná ako jediná na Slovensku. Na podujatí sa zúčastnili poprední domáci i zahraniční bádatelia zo susedných štátov (Českej, Rakúskej a Maďarskej republiky) a početná skupina študentov. Budúci absolventi predniesli svoje referáty a aktívne sa zapájali do diskusie. Ich zanietenosť a záujem o študijný odbor nemalou mierou prispeli k úspešnému priebehu rokovania. Účastníci prezentovali výsledky svojej vedecko-výskumnnej a organizačnej práce, bilancovali doterajšie aktivity jednotlivcov a inštitúcií, pričom sa zamýšľali aj nad perspektívami vednej disciplíny. V sekcií odzneli tieto príspevky:

NOVOTNÁ, Mária:

Lehrstuhl für Klassische Archäologie der Trnava-Universität: bisherige Tätigkeit und Perspektiven

HOŠEK, Radislav:

Zu den Aufgaben der Klassischen Archäologie an der Trnava-Universität

MIKOVÍNYOVÁ, Miroslava:

Tätigkeit der Studenten der Klassischen Archäologie im Ausland

TURČAN, Vladimír:

Vorgangenheit und Perspektiven der archäologischen Forschung der Antike im Archäologischen Museum des Slowakischen Nationalmuseums

HUDEC, Jozef:

Problems and perspectives of Egyptology in Slovakia

POCHMARSKI, Erwin:

Die Anfänge des archäologischen Instituts und der archäologischen Sammlung in Graz

PARDYOVÁ, Marie:

Les sarcophages paléochrétiens et quelques aspects de leur méthodologie

ŽIGRAI, Florin - CHRASTINA, Peter:

Landschaftsarchäologie als eine Kontaktwissenschaftsdisziplin zwischen Geographie und Archäologie

GABLER, Dénes - REDÖ, Ferenc:
Eine kaiserliche Villa in San Potito di Ovindoli (AQ)

KOVÁCS, Péter:
Pannonia and the Greek inscriptions

ŠUTTOVÁ, Anna:
Gründe der großen griechischen Kolonisation am Schwarzen Meer

LAMIOVÁ, Mária:
Ausklang der römischen Zeit und Beginn der Völkerwanderungszeit in der Ostslowakei

Uvedené príspevky sú zhrnuté v samostanom zborníku, ktorý vyjde ešte v tomto roku pod názvom "Probleme und Perspektiven der Klassischen und Provinzialrömischen Archäologie" (Anodos - Supplementum 2) k 10. výročiu Fakulty humanistiky a k 5. výročiu Katedry klasickej archeológie Trnavskej univerzity v Trnave.

K. Kuzmová

Kolokvium „História skla 2002“, 15. mája 2002

Kolokvium usporiadala sekcia pre výskum historického skla pôsobiaca pri Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV v Nitre a Slovenskou sklárskou spoločnosťou.

Na kolokvii sa podľa podpisov na prezenčnej listine zúčastnilo 57 podpísaných účastníkov z pätnáctich domácich a siedmich zahraničných inštitúcií, škôl a podnikov: 18 účastníkov bolo z AÚ SAV v Nitre; po troch účastníkoch boli zastúpené Univerzita Konštantína Filozofa Fakulta filozofická Nitra, Mestské múzeum Bratislava, Skloplast a.s.; po dvoch účastníkoch boli zastúpené nasledovné inštitúcie a podniky - Pamiatkový úrad SR Bratislava, Novohradské múzeum Lučenec, Slovglass a.s. Poltár - divízia Zlatno, Fakulta priemyselných technológií TU Púchov, Archeologické múzeum SNM Bratislava a dva účastníci boli individuálne; po jednom účastníkovi bolo zastúpené Technické sklo a.s. Bratislava, Univerzita Mateja Bela FHV Banská Bystrica, UKF PF Nitra, Portela TN, Mestský ústav ochrany pamiatok Bratislava, Etnografické múzeum SNP Martin.

Zo zahraničia bol jeden účastník z Univerzity v Lipsku, Nemecko a 11 účastníkov zo šiestich inštitúcií, škôl a múzeí z Čiech (Pražský ústav pamätkové péče, Ústav archeologickej pamätkové páče SZ, Archeologický ústav AV ČR, Západočeské muzeum v Plzni, Vysoká škola chemicko-technologická Praha, Mestské muzeum v Čelákoviciach).

Rokovanie na kolokvii bolo rozdelené na časť s referátmi, kde odznelo 13 referátov a „okrúhly stôl“, kde bolo 9 diskusných vstupov, prezentácia nálezov a živá diskusia. Všetci aktívni autori majú záujem dodať svoje práce do pripravovaného zborníka z tohto podujatia, niektorí svoje rukopisy už zaslali.

Cieľom podujatia bolo podporiť spracovávanie nálezov skla zo Slovenska formou výmeny informácií, nadviazania spolupráce, výmeny skúseností. Tento zámer dokonale vyšiel pre spracovanie nálezov téglíkov a sklených nálezov z Nitry-Tržnice (autori Bednár, Fottová, Zábojník), kde zo strany českých kolegov bola ponúknutá bezplatná pomoc pri analýzach. Zároveň zverejnenie

týchto nálezov podporilo spracovanie dosiaľ nepublikovaných podobných nálezov z iných lokalít na Slovensku a v Čechách. Výmena skúseností sa nadviazala i pre otázku výskumu včasnostredovekých sklených korálikov (Tomková, Staššíková, Černá). Ďalším významným krokom podporujúcim výskum historického skla na Slovensku možno nazvať výmenu informácií v skupine kolegov spracovávajúcich renesančné sklá z Bratislavu, ktorí nadviazali spoluprácu s kolegami z Plzne a z Prahy (Fryda, Žegklitzová, Francová, Lesák). V otázke pokroku v interdisciplinárnej spolupráci problematiky história skla na Slovensku nemožno vyniechať ani výsledky dávno žiadaneho prieskumu technických pozostatkov v pohorí Tribeč a dohodu o spolupráci pri analýzach niektorých artefaktov v Skloplaste a.s. (Jahn, Samuel, Lančarič a kol.). Z prezentovaných nálezov ako obvykle zaujali hlavne pravé sklá šperkov, konkrétnie fragmenty náramkov doby laténskej a koráliky neskorej doby bronzovej. Technologická vyspelosť niektorých predmetov zo skla pochádzajúcich z lokalít na Slovensku podčiarkuje prínos archeologickej nálezu aj pre oblasť najstarších sklárskych technológií.

V rámci organizačných aktivít, ktoré vyplynuli z rokovania kolokvia ako významnú podporu výskumu historického skla na Slovensku možno označiť prípravu dohody o spolupráci s dlhoročne pôsobiacou Odbornou skupinou pro dějiny skla pri Českej spoločnosti archeologickej a našou sekciou „História skla“, ktorá bola predbežne prejednaná a ktorej formálne znenie sa pripravuje.

Z pohľadu zlepšenia organizácie sme sa poučili a „okrúhly stôl“ v budúcnosti budeme organizovať iným spôsobom, pri zachovaní možnosti prezentovať originálne nálezy priamou formou.

Záverom možno skonštatovať, že sekcia pre výskum histórie skla na Slovensku pod záštitou SAS-u, AÚ SAV ako i SSS prekonala úvodné neisté začiatky a podľa názoru väčšiny účastníkov organizovanie kolokvii s publikovaním referátov ako aj ďalšia činnosti sekcie sa stáva dôveryhodným zdrojom interdisciplinárnych poznatkov na podporu odborného zájmu o výskum historického skla v najširšom význame, čo dosiaľ na Slovensku chýbalo.

D. Staššíková-Štukovská

3. konferencia "Doba laténska v Čechách, na Morave a na Slovensku"

Vďaka organizačnému výboru v zložení Miloš Čižmář, Natalie Venclová a predovšetkým Karol Pieta sa stretla Česko-slovenská bádateľská skupina pre mladšiu dobu železnú v poradí na treťom stretnutí bádateľov, zaujímajúcich sa o problémy mladšej doby železnej v Čechách, na Morave a na Slovensku. Už predchádzajúce stretnutia potvrdili opodstatnenie takýchto stretnutí, ktoré určite splnili svoj hlavný cieľ - zlepšenie informovanosti o výskumných aktivitách v našich krajinách. Opäťovne ani na tomto 3. stretnutí okruhy tém neboli tematicky obmedzené a tak sa udržal pracovný a neformálny charakter celého podujatia. Bolo zamerané na zoznamovanie sa s novými projektmi, nálezmi a na vzájomnú konfrontáciu názorov.

Uskutočnilo sa v Liptovskej Mare, v peknom prostredí horského hotela Bobrovník (Jamajka), nedaleko známej lokality a archeologickej múzea v prírode v termíne 5.-7. 9. 2002. Program konferencie bol veľmi bohatý. Boli prednesené nasledujúce referáty: E. MIROŠŠAYOVÁ: Nové nálezy z neskorej doby laténskej zo Zemplína; P. SANKOT: Nálezy keltských zbraní v Detve; O. ŠEDO: Mlecí kameň gréckeho typu zo Žiliny-Závodia a problémy stykov s antickým svetom; G. BŘEZINOVÁ (spoluautori P. BEDNÁR, S. PTÁČKOVÁ): Keltsko-dácke osídlenie na Nitrianskom hrade; M. MUSILOVÁ: Bratislavské oppidum - zvyšky kovolejárskej dielne Zelená 10-Ventúrska; Z. FARKAŠ: Smolenice-Molpír a otázka osídlenia v mladšej dobe železnej; B. LESÁK: Výsledky archeologickej výskumu ŠMPR Bratislava-Ventúrska 7 vo vzťahu k opevneniu bratislavského oppida; I. BAZOVSKÝ: Neskorolaténske a včasnorímske nálezy z Bratislav-Y-Rusoviec; M. HAJNALOVÁ: Osada a životné prostredie v Liptovskej Mare; K. PIETA: Nové nálezy z doby laténskej na severozápadnom a severnom Slovensku; E. KOLNÍKOVÁ: Mince z Liptovskej Mary; P. VLASATÍKOVÁ: Časné laténske osídlenie lokality Polešovice; M. ČIŽMÁŘ: Pozdnélaténská kolkovaná keramika; M. HLAVA: Latén Uničovska - poznámky k meziválečným výkopům "německého" uničovského muzea; M. HLOŽEK: Keramika mistřínského typu, její rozšíření a technologická klasifikace; V. ČTVERÁK: Projekt Keltská Evropa; J. LEICHMAN: Suroviny brousák z pozdní doby laténské na Moravě; N. VENCLOVÁ: Železárská výroba v Praze-Dubči; M. BEDNAREK: Osady a ich zabudovanie v okresie lateinskim na Šląsku.

Po jednotlivých blokoch prednášiek nasledovala bohatá a naozaj neformálna diskusia. Už na tomto treťom stretnutí bolo cítie, že sa navzájom poznáme a o problémoch dokážeme voľne, pritom však veľmi konštruktívne diskutovať.

K vzájomnému spoznávaniu v dobrom prispela aj exkurzia na lokalitu so sprievodným slovom Karola Pietu. Z dôvodu nepriaznivého počasia nebolo možné uskutočniť experiment (výpal laténskej keramiky). To však bolo dostatočne kompenzované prehliadkou výstavky nálezov a večerným programom na výskumnej stanici s vystúpením miestneho folklórneho spevácko-tanečného súboru.

Náš stretnutia sa zúčastnili aj traja kolegovia z Poľska a štýria z Francúzska.

Dalšie, v poradí 4. stretnutie, by sa malo uskutočniť na Morave.

G. Březinová

Projekt: Cestou svetla

Dňa 5. septembra 2002 sa uskutočnil v Uherskom Brode v Českej republike 1. ročník projektu nazvaný Cestou svetla, ktorého poslanie bolo zvýraznené mottom:

*Viem, že s temnotami netreba podstúpiť žiadny zvláštny zápas,
ak sa prinesie svetlo ustúpia samé od seba.*

J. A. Komenský: Obecná porada o náprave vecí ľudských.

Kultúrne akcie, prednášky a semináre zorganizovalo Múzeum J. A. Komenského, Gymnázium J. A. Komenského, Dom detí a mládeže v Uherskom Brode. Prizvaní boli zástupcovia z Európskej únie, a slovenskí partneri z Trenčína a Skalice a ī.

Na programe boli prednášky z oblasti ekológie, archeológie, histórie, astronómie a folklóru. Prednášky z archeológie pracovníčok múzeí v Trenčíne a Skalici (T. Nešporová, V. Drahošová) boli zamerané na oblasti moravsko-slovenského pomedzia v praveku a včasnom stredoveku. Tieto témy zodpovedali celkovej koncepcii 1. ročníka uvedeného projektu.

Podujatie sa stretlo s veľkým záujmom, čo sa prejavilo diskusiou po skončení prednášok a návrhmi organizátorov na ďalšiu obojstrannú spoluprácu.

T. Nešporová

VII. kolokvium „Popolnicové polia a doba halštatská“

V dňoch 17. - 19. septembra 2002 zorganizoval Archeologický ústav SAV v Nitre s podporou Slovenskej archeologickej spoločnosti tradičné, v poradí už siedme, pracovné stretnutie bádateľov zaobrajúcich sa problematikou obsiahnutou v názve podujatia. Stretlo sa na ňom 30 odborníkov z archeológie a paleobotaniky z univerzít, ústavov a múzeí Čiech, Moravy a Slovenska. Na otvorení kolokvia sa zúčastnil aj riaditeľ AÚ SAV prof.

Alexander Ruttka, DrSc. Úvod rokovania bol poznamenaný smutnou správou, že spomedzi archeológov navždy odišiel PhDr. Jiří Hrala, CSc. (1931 - 2002), ktorý významou mierou prispel k poznaniu kultúrneho vývoja územia Čiech v mladej dobe bronzovej a v dobe halštatskej.

Deprimujúco pôsobili informácie a obrazová dokumentácia L. Jirána a I. Vojtěchovskej o rozsiahlych škodách a nenahraditeľných stratách na knižnom fonde, dokumentácii a nálezoch, ktoré Archeologickému ústavu AVČR v Prahe a Stredočeskému muzeu v Roztokách pri Prahe spôsobili katastrofálne povodne.

Počas dvoch dní odznelo na rokovaniach 19 referátov tematicky zameraných na interpretáciu výsledkov výskumov hradísk, sídliskových areálov, objektov, bronzových depotov a hrobových nálezov z časového rozpätia od mladej doby bronzovej až neskorej doby halštatskej:

J. BOUZEK (FF Univerzita Karlova Praha): Lužická kultura v českém Slezsku a dobování.

J. BOUZEK (Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze): Topografie bronzových depotů doby popelnicových polí na Slovensku.

M. SALAŠ (Moravské zemské muzeum Brno): Topografie bronzových depotů doby popelnicových polí na Slovensku.

— SÚMĚŘ (Ústav archeologické památkové péče Most): Interpretace depotu srpů z hory Kletečná, okr.

Z. SMRŽ (Ústav archeologické památkové péče Most): Interpretace depoitu síní z hory Křivoklát v Litoměřicích.

O. OŽDÁNI: (Archeologický ústav SAV Nitra): Depozyt bronzových predmetov z hradiska Žiarček na Kremnickom podolí v Nemeckej, okr. Brezno.

M. NOVOTNÁ (FH Trnavská univerzita Trnava): Ke elitám obdobia starších popolnicových polí na Slovensku.
L. SMEJTEK (Ústav archeologické památkové péče Praha): Ke spůsobu zpracování velkých keramických

K ŠABATOVÁ (FF Masarykova univerzita Brno): Doklad kultu nebo výrobního zařízení? souborů knovízské kultury.

P. VÁREKA / L. JIRÁŇ / P. KOČÁR (Západoceská univerzita Plzeň / Archeologický ústav AV CR Praha): Zpráva o projektu „Struktura sídlištěho materiálu z mladší doby bronzové“.

J. BARTÍK (Archeologický ústav SNM Bratislava): Ku kolovým domom popolnicových polí na západnom Slovensku

R. MALČEK (Lesnícke a drevárske múzeum Zvolen): Výsledky zistovacieho výskumu na Borovej hore v Zvolene.

Zvolene.
M. HAJNALOVÁ (Archeologický ústav SAV Nitra): Rastlinné makrozvyšky v nádobách z mladšej a neskorej kultúry.

D. DRESLEROVÁ / P. HRUBÝ: Halštatské výšinné lokality v jižních Čechách.
P. HRUBÝ: Archeologický ústav SAV Košice: Sídliskový objekt z doby halštatskej z Prešova.

E. MIROŠŠAYOVÁ (Archeologický ústav SAV Košice): Sídliskový objekt z doby halštatskej E1/111-11
Z. STEGMANN-RAJTÁROVÁ (Archeologický ústav SAV Nitra): Pohrebiská halštatskej kultúry západne
východného Slovenska v súvisiach so vývojom vo východohalštatskej oblasti a v Zadunajsku.

R. SEDLÁČEK (Česká Třebová): Pohřebiště v Domamyslicích, okr. Prostějov.

P. VITULA / A. TAJER (Archeologický ústav AV ČR Brno / Vlastivědní muzeum Olomouc). Bohaté mladohalštatské hroby na střední Moravě.

M. ČIŽMÁŘ (Ústav archeologické památkové péče Brno): K datování „halštatsko-laténského“ slavnostního objektu z hradiska u Kroměříže.

D. PARMA (Brno): Předkeltské osídlení Hostýna.
Neformalná a vecná diskusia k jednotlivým referátom priniesla okrem hodnotenia hmotných archeologických nálezov aj hodnotenie súčasného stavu vedeckej vedy o kultových spoločenstievach a kultových obradoch.

Neformálna a vecná diskusia k jednotlivým referátom prinesla prameňov ako takých, aj inšpirujúce úvahy o duchovnom svete praviekých spoločenstiev, o kultových obradoch a hľadaní možností rozpoznania krehkej hranice medzi sakrálnym a profánnym. Dobrá odborná úroveň referátov bola vynikajúca, čo je výrazom ľudského talentu. Tretí deň kolokvia bol venovaný

o hľadaní možnosti rozpoznania krehkej linie medzi súčasnosťou a prešlopnosťou, ako i samotní referenti prispeli k tvorivej pracovnej atmosfére stretnutia. Tretí deň kolokvia bol venovaný celodennej exkurzii. Účastníci vystúpili na hradisko lužickej kultúry na vrchu Veľký Lysec, ktoré patrilo do sústavy hradišč a fortifikácií. Táto výprava sa konala v súlade s programom, ktorý bol pripravený v rámci Návštevy zubařa.

celodennej exkurzii. Učastníci vystúpili na hradisku Ťažkéj kultúry na Trenčianskej planine, kde sa nachádzajú hradiská, vybudovaných v neskorej dobe bronzovej na južnom okraji Tribečského pohoria. Návšteva zubačiek obory, múzea a žrebčíncu v blízkych Topoľčiankach za pekného jesenného počasia, bola príjemným spestrením podujatia. Informácie o Nitre a okolí mohli účastníci kolokvia čerpať z propagačných materiálov, ktoré poskytla Mestský úrad a Agrokomplex v Nitre. K vydarenému priebehu celého kolokvia bezpochyby prispela aj dobrá príprava organizačného výboru kolokvia, ktorý viedla PhDr. Z. Stegmann Rajtárová, CSc. Budúce pracovné stretnutie v roku 2004 sa bude konať na Morave.

E. Miroššayová

21. pracovné stretnutie Otázky neolitu a eneolitu našich zemí

V dňoch 17. až 20. septembra 2002 sa uskutočnilo v poradí už 21. stretnutie pracovnej skupiny zaoberajúcej sa výskumom mladšej a neskorej doby kamennej. Tohtoročného medzinárodného konferenciu usporiadal Archeologický seminár ÚHM Slezskej univerzity v Opave v spolupráci s Ústavom archeologickej pamätkovej péče Brno. Zasadnutie sa konalo v priestoroch Červeného zámku v Hradci nad Moravici. Samotný areál Zámeckého vrchu je významným pravekým náleziskom a slovanským hradiskom - so základnými informáciami o archeologickom výskume sa mohli účastníci oboznámiť pri prehliadke Bíleho zámku. Zasadania sa zúčastnilo viac ako 30 bádateľov z Čech, Slovenska, Rakúska a Poľska.

V priebehu rokovania konferencie odzneli príspevky venované aktuálnym teoretickým problemom tohto uskutočnenia.

pravekých dejín, prípadne oboznámeniu účastníkov s novými výsledkami terénnych výskumov. Odzneli nasledovné referaty: Z. ČIŽMÁŘ: Poznámky k nejstarším fázím moravské LnK; R. TICHÝ: Druhá verze datovania neolitickej sídlisť v Mohelnici u Zábřehu; M. FUVRMANEK: Niektoré aspekty zagospodarovania prezerraní osiedly kultury keramiky vstęgowej rytnej na Śląsku; E. KAZDOVÁ: Poznámky k zániku objektov na neolitickej sídlisť na příkladu sídlisťného areálu v Těšeticích-Kyjovicích; J. KOVÁRNÍK: Nové aktivity výskumu neolitu na južnej Morave; J. KLIČOVÁ: Keramika zo sídliska lengyelskej kultúry vo Svodíne; S. KADROW: Chronologia wczesnoeneoliticznej kultury lubelsko-wolynskiej; P. VALDE-NOVAK: Nowy mikroregion osadnictwa wstęgowego w Polskich Karpatach; V. STRUHÁR-R. FODOR: Osídlenie povodia Gidry v neolite a eneolite vo vzťahu k prírodným podmienkam; M. SOJÁK: Neolitickej sídlisko v Gánovciach; M. METLICKA: Výzkum neolitickej sídlisťného areálu v Křimicích; R. MLATEC: Analýza osídlenia regiónu horného Požitavia v neolite a eneolite; I. CHEBEN-G. FUSEK: Neolitickej a eneolitickej nálezy z Bieloviec; I. KUZMA: Otázka nových rondelov a ich interpretácia; M. ŠMÍD: Výzkum eneolitickej mohyl v poloze Džbán u Náměště na Hané; G. NEVIZÁNSKY: Antropomorfne a gynekomorfne nádoby badenskej kultúry; E. HORVÁTHOVÁ: Sídliskové objekty badenskej kultúry na Východoslovenskej nížine; J. PAVELČÍK: Keramika horizontu IV z Hlinska u Lipníka nad Bečvou; A. KRENN-LEEB: Neues zur Jevišovice-Kultur in Niederösterreich; J. PEŠKA: Středomoravská šnůrová pohřebiště; J. KALFERST: Šnůrový hrob z Čejkovic u Jičína; E. HAJNALOVÁ: Zbierané rastliny v praveku na základe archeobotanickej nálezu zo Slovenska; M. DOČKALOVÁ: Demografický rozbor neolitickej populácie z Vedrovic a z Horních Krškan; B. ŠREINOVÁ-V. ŠREIN-M. ŠTASTNÝ: Stanovení chemického složení hornin artefaktov z Bylan; B. ŠREINOVÁ-V. ŠREIN-M. ŠTASTNÝ-P. ŠÍDA: Petrografie a chemické složení hornin z Ohrozenic u Turnova; J. BÁTORA: K problematike medených sekieriek s jedným ostrím; L. ŠEBELA-A. PŘICHYSTAL: Moravské a slezské nálezy silicitoých sekier z polských surovin; D. STOLZ: Distribuce surovin BI a ŠI na příkladu Hořovické kotlinky; S. STUCHLÍK: Pes v neolite.

Tradičnou súčasťou, okrem spoločensky zameraného večera za účasti predstaviteľov vedenia Sliezskej univerzity a samosprávneho celku, stretnutia neolitikov a eneolitikov bola exkurzia. Špecifom tejto bolo, že zavítala aj do susedného Poľska. Začiatok exkurzie vyplnila prehliadka historického centra mesta Opavy a priestorov, vrátane laboratórií, Archeologického seminára Ústavu história a muzeológie Sliezskej univerzity. Na výstavke boli prezentované neolitickej nálezy z nových výskumov Štátneho pamiatkového ústavu Ostrava. Cesta oboznámili s výšinnými osadami lengyelskej kultúry na lokalitách Gumna a Cieszyn-Krasna. Záver exkurzie patril prehliadke halštatského a slovanského hradiska Chotěbuz-Podobora, kde sprievodné slovo o výsledkoch výskumu a najmä o rekonštrukcii opevnenia mal vedúci výskumu Dr. P. Kouřil. Atmosféru dňa umocnilo posedenie pri rybníku pod hradiskom, kde pokračovala odborná diskusia pri ochutnávke moravských vín a pečených pstruhoch.

I. Cheben

XXXIV. medzinárodná konferencia archeológie stredoveku

V dňoch 23.-27. septembra 2002 sa v Snemovnej sále minoritského kláštora v Opave uskutočnila v poradí už 34. medzinárodná konferencia archeológie stredoveku. Organizátorom konfrenie bol Archeologický ústav AV ČR v Brne v spolupráci so Slezským zemským múzeom v Opave.

Hlavnou témou boli interetnické vzťahy v stredoveku a ich odraz v hmotnej kultúre. Jednania konferencie sa zúčastnilo 98 účastníkov z Českej a Slovenskej republiky, Poľska a Rakúska.

Počas štyroch dní odznelo 54 referátov, ktoré sa venovali nielen danej problematike, ale aj iným príbuzným tematickým okruhom. Zo siedmich úvodných referátov dva predniesli slovenskí účastníci, A. Ruttkay a J. Hunka a obidva zaujali prístupom k interpretácii prameňov, prehľadnosťou aj sprievodnou obrazovou dokumentáciou. Referát A. Ruttkaya sa týkal problematiky etnických vzťahov na území Slovenska v 10.-16. storočí na základe archeologických a demografických prameňov, J. Hunka prezentoval nové doklady k interetnickým vzťahom Slovenska so zahraničím z pohľadu nálezu mincí. Prvý deň konferencie ukončila vernisáž výstavy "Poklady stredovekej Opavy" vo Výstavnej sieni Slezského zemského múzea, na ktorej moravskí kolegovia prezentovali najnovšie výsledky archeologického bádania z obdobia stredoveku v regióne. Účastníci si prezreli tiež historické pamiatky Opavy a spoločenskovednú expozíciu Slezského zemského múzea.

V ďalších dňoch konferencie bolo prednesených 47 príspevkov odborníkov z archeologických, pamiatkových a múzejných pracovísk a vysokých škôl. Diskusia k predneseným referátom nebola tento rok intenzívna a panelová nebola vôbec naplánovaná, nakoľko všetky referáty boli prednesené v rámci programových blokov.

Počas celodennej exkurzie dňa 26. 9.2002 si účastníci prezreli vybrané stredoveké lokality: hrady Civilín, Fulštejn, Freudenštejn, kostol Panny Márie v Starom Meste pri Bruntále a zámok v Bruntále a Hradci nad Moravicou.

Stretnutie archeológov stredoveku a odborníkov z príbuzných odborov prinieslo množstvo zaujímavých informácií a nových podnetov k problematike interetnických vzťahov. Podávanie patrí organizátorom konferencie za výborne technicky zvládnuté podujatie a príjemnú atmosféru počas všetkých dní rokovania i exkurzie. V úvode spoločenského večera, konaného v predposledný deň konferencie na zámku Hradec nad Moravicou, boli zhodnotené výsledky konferencie a dohodlo sa miesto konania ďalšej v Hrabišiciach Podlesku. Jej usporiadateľom bude Katedra archeológie FFUK v Bratislave, Kláštorisko, n. o v spolupráci s AÚ SAV v Nitre s nosnou tému: "Hranice v živote stredovekého človeka".

M. Mácelová

Medzihraničné stretnutie archeológov v Bratislave

Tradičné jednodňové stretnutia archeológov z prihraničných oblastí Slovenska, Rakúska a Maďarska pokračovalo 8. októbra 2002 akciou v Bratislave. Organizačne ju pripravilo Archeologické múzeum SNM a Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV. Témou boli tentokrát náleziská z doby rímskej v oblasti Bratislavu. K už tradičným účastníkom z muzejných, akademických a univerzitných pracovísk pribudol aj účastník z USA E. Vrba, doktorant z univerzity v Bostone, ktorý sa na Slovensku práve nachádzal v rámci dlhodobého študijného pobytu v súvislosti so spracovávaním témy "Zázemie rímskej stanice v Stupave". Spolu 22 účastníkov stretnutia si najprv v priestoroch AM SNM prezrelo unikátny nález zo Stupavy - reštaurované okenné otvory z átria tzv. veliteľskej budovy. Pokračovalo sa návštevou stupavskej lokality priamo v teréne za sprievodného slova V. Turčana (AM SNM). Odkrytý bol priestor medzi tzv. veliteľskou budovou B a obvodovým múrom, ako aj západná časť tejto stavby. Ďalšou navštívenou lokalitou boli kúpele z doby rímskej v Bratislave - Dúbravke. S jej výskumom a interpretačnými otázkami oboznámil účastníkov K. Elschek (AÚ SAV). Lokalita je po rokoch chátrania pamiatkovo upravená. V tomto stave ju prvýkrát videli aj viacerí slovenskí účastníci. Ďalšou programovou zastávkou bol NKP Bratislava - Devín. Po tomto rozsiahлом komplexe s prezentovanými pamiatkovo upravenými arntickými architektúrami, ako ja novými nálezmi, sprevádzala účastníkov K. Harmadyová (Mestské múzeum Bratislava). Na záver sa účastníci presunuli do priestorov Antického múzea v Bratislave - Rusovciach. Okrem expozície si mali možnosť prezrieť aj dva živé výskumy, realizované pod vedením J. Schmidtovej (MM Bratislava) a to nález spodnej časti budovy s podpodlahovým vykurovaním priamo v Rusovciach a pohrebisko zo sťahovania národov, ležiace južne od obce.

Stretnutie prispelo k lepšej informovanosti o stave nášho bádania i prezentácie v tejto oblasti, posilnilo vzájomnú neformálnu spoluprácu a ukázalo, že podobné akcie sa stretávajú s veľkým záujmom.

V. Turčan

11. stretnutie východoslovenských archeológov

22.10.2002 sa v priestoroch Filozofickej fakulty Prešovskej Univerzity v Prešove zišli archeológovia, pôsobiaci v regióne východného Slovenska, na svojom 11. pracovnom stretnutí. Spolu s nimi sa podujatia zúčastnili aj študenti dejepisu FF PU Prešov a viacerí učitelia dejepisu zo základných a stredných škôl Prešovského kraja. Cieľom týchto stretnutí je predovšetkým informovanie o najnovších terénnych výskumoch spojených s časťou s investičnou činnosťou a s časťou ide o tematické cielené výskumy, spracovanie výsledkov ktorých má dosah na prepracovanie alebo doplnenie chronológie niektorých skupín alebo kultúr.

Prednesené príspevky odzneli v tomto poradí:

Lubomíra Kaminská: Otázky chronológie gravettienu/epigravettienu východného Slovenska.

Marián Vizdal: 3. sezóna slovensko-poľského výskumu neolitickej súčasnosti v Moravanoch, okr. Michalovce.

Eva Horváthová: Predbežné výsledky zo záchranného výskumu v Brehove, poloha Pod Veľkým vrchom.

Eva Horváthová: Predbežné výsledky zo záchranného výskumu novoobjaveného neolitickej súčasnosti v Košiciach, poloha „medzi cestami od Moldavy“.

Eva Horváthová: Druhá sezóna spoločného maďarsko-slovenského výskumu jaskyne Julcsa na území Národného parku AGGTELIK, Maďarsko.

Elena Mirošayová: Prínos nových záchranných výskumov k poznaniu osídlenia Zemplína.

Marián Soják: Terénnne aktivity na Spiši v roku 2001.

Marta Giertlová: Zaniknutá stredoveká dedina v katastri obce Slovenská Ves.

Marián Uličný: Výsledky archeologickej výskumu v Bardejove.

Stretnutie východoslovenských archeológov sa každoročne stretáva s priaznivou odozvou v odborných kruhoch i so záujmom širšej verejnosti.

L. Kaminská

Exkurzia Maďarskej archeologickej a umenovednej spoločnosti na severovýchodnom Slovensku

Po predchádzajúcich úspešných akciách, kedy členovia Maďarskej archeologickej a umenovednej spoločnosti navštívili Košice a Prešov - 22.-24.8. 1996 (Informátor VII/1996/2, s. 6-7) a Pohronie - 14.-15. 6. 2001 (Informátor XIII/2001/2, s. 8-9) sa v roku 2002 (14.-17. 6.) rozhodli pre severovýchodné Slovensko.

Na príprave programu, zabezpečenie ubytovania, zaistenie vstupu do múzeí a kostolov, (najmä v pondelok, kedy je voľný deň), sa podielala Slovenská archeologiccká spoločnosť (predovšetkým M. Giertlová a P. Roth).

Učastníci sa stretli 14. 6. 2002 v Herman Ottó múzeum v Miškolci, kde bolo slávnostné zasadnutie. Prítomných informoval o dejinách, súčasnosti a plánoch múzea jeho riaditeľ L. Veress. Za Slovenskú archeologicú spoločnosť ich pozdravila M. Lamiová.

Popoludní sa uskutočnila exkurzia po najstarších sakrálnych objektoch v okolí Miškolca: Sajószentpéter - reformovaný kostol, Sajókaza - kostol z arpaďovských čias, Kuryán - pavlínsky kláštor, Szaloma - novoreštaurovaný stredoveký kostol a zvonica ako aj L'Huillierovsko-Coburgovský kaštieľ v Edelényi, v ktorom je t.č. múzeum.

15. 6. dopoludnia navštívili účastníci exkurzie zbierky Herman Ottó múzea, galérie a hrad v Diósgyri, popoludní

Szikszó, hrad Boldogkő a lokalitu Telkibánya, kde je rekonštrukcia stredovekého hospitálu.

Podvečer dorazila exkurzia do Trebišova, kde ju sprevádzal J. Chovanec, pracovník miestneho múzea. Jeho fundovaný a pútavý výklad v pavlínskom kostole, mauzóleu Andrássyovcov a v múzeu vyvolal zaslúženú pozornosť a ohlas.

Vďaka časovému sklu, ktorý vznikol už na území Maďarska, do Košíc sa exkurzia dostala až v noci a tak sa plánovaná prechádzka mestom nemohla uskutočniť.

V nedele 16. 6. prvou zástavkou bol Bardejov - obhliadka mesta, kostola sv. Egídia a múzea. Odtiaľ sa presunuli do Starého Lubovne do múzea na hrade. Neskor sa spoločnosť rozdelila, časť išla do Strážok do galérie Medžanského, ostatní do Kežmarku, kde ich čakala M. Giertlová, archeologička miestneho múzea. S ňou prezreli radnicu, evanjelický drevený partikulárny kostol, liceum a farský kostol Sv. Kríža. Posledným bodom programu bol gotický kostol Sv. Kataríny vo Veľkej Lomnici s hodnotným sprievodom miestneho p. farára.

Podľa účastníkov exkurzie zvláštnym zážitkom bolo ráno v hoteli SAV v Staréj Lesnej s pohľadom na slnkom oziarené končiare Tatier.

V pondelok 17. 6. sa program začal obhliadkou historického centra Spišskej Soboty. Ďalšou zástavkou bola Levoča - mesto a múzeum, nasledoval Spišský hrad (ktorý navzdor únavnému programu predošlých dní nevynechal ani jeden z účastníkov) a na záver Spišská Kapitula, kde sprevádzal pracovník biskupského úradu, ktorý podal fundovaný výklad o dejinách biskupstva a katedrály.

Problémom exkurzie bol prehustený program (navzdor upozorneniam zo slovenskej strany), ktorý bol zostavený v dobrej snahe ukázať čo najviac. 88 účastníkov exkurzie získalo skôr letmý prehľad o historickom a prírodnom bohatstve severovýchodného Slovenska, ktorý ich snáď povzbudí k tomu, aby sa sem znova vrátili.

M. Lamiová

Exkurzia po lokalitách Gemera a Novohradu

Dňa 16. mája 2002 usporiadala Slovenská archeologická spoločnosť v spolupráci s OZ pracovníkov AÚ SAV v Nitre odbornú exkurziu po vybraných lokalitách Gemera a Novohradu. Táto exkurzia priamo nadväzovala na odborný seminár História skla a jej hlavným bodom bola návšteva sklární v Zlatne.

Trasa exkurzie bola časovo dosť náročná. Spestrená bola odborným sprievodom po archeologických lokalitách od PhDr. J. Bártu, CSc. Návšteva sklární v Zlatne bola spojená s odbornou prehliadkou samotného závodu, prezretím výrobní skla a ich produkcie, ako aj s prehliadkou skanzenu sklárskej výroby. Všetkých nás upútala hlavne návšteva výrobcnej časti, kde sklári priamo pred našimi očami fúkali a tvarovali sklené poháre. Každý návštěvník dostal aj malú pozornosť (drobný výrobok zo skla).

Spríjemnením namáhavé exkurzie bola návšteva archeologického pamätníka v Kyjaticiach, známej lokality z mladšej a neskorej doby bronzovej. Samotný pamätník tvorí andezitový balvan s vysvetlujúcim textom, pohrebná hranica, tri mohylové kamenné násypy, pod ktorými boli uložené kamenné skrinkové hroby a dva skrinkové hroby s imitáciou keramiky. Situovaný je v prekrásnom horskom prostredí.

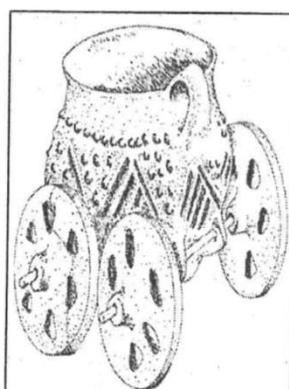
Na spíatočnej ceste sme sa zastavili v Lučenci, kde nás pracovníčky múzea sprevádzali po nových expozíciiach. Prezreli sme si aj zrúcaniny hradu Modrý kameň so zachovaným barokovým kaštielom. Hrad je situovaný na strategicky zaujímavej polohe v okrajovom pásme Krupinskej planiny. V priestoroch kaštieľa sú sprístupnené zbierky Múzea bábkarských kultúr a hračiek, jediného svojho druhu na Slovensku. Krátko sme ešte prezreli polohu známejho pohrebská v Želovciach.

Program exkurzie bol veľmi bohatý. Ti, ktorí sa odhodlali navštíviť tento prekrásny kút Slovenska boli určite spokojní. Videli sme veľa zaujímavostí. Príjemný pocit bol znásobený aj pekným počasím.

Za účastníkov odbornej exkurzie chcem podakovať organizátorom, predovšetkým pani Anetke Hnilovej a PhDr. Danici Staššíkovej-Štukovskej za odborné ako aj organizačné zabezpečenie celej tejto vydarenej exkurzie.

G. Březinová

Konferencia „Ost-West Beziehungen während der Eisenzeit in Europa“

V dňoch od 10. do 13. októbra 2002 sa v Soproni v Maďarsku uskutočnila medzinárodná konferencia pracovnej skupiny pre dobu železnú, ktorá každoročne zasadá v rámci Juho- a Západonemeckého archeologického zväzu. Stretnutie bolo tématicky zamerané na problematiku kultúrnych vzťahov medzi východnými a západnými časťami Európy v dobe halštatskej a v dobe laténskej. Podujatie zorganizoval Archeologický ústav maďarskej akadémie vied v Budapešti v spolupráci s Arbeitsgemeinschaft Eisenzeit des West- und Süddeutschen Verbandes für Altertumsforschung e.V.

Konferencie sa zúčastnilo viac než 70 bádateľov z 11 krajín. Pozvanie prijali účastníci z Česka, Chorvátska, Francúzska, Lichtenštajnska, Maďarska, Nemecka, Rakúska, Slovenska, Slovinska, Švajčiarska a Austrálie. Chýbali však zástupcovia z Poľska a Rumunska, ktorí sa napriek pozvaniu nedostavili a ich prednášky preto neodzneli.

Všetkých prítomných v úvodnom slove privítali hlavní organizátori Erzsébet Jerem, Csanád Bálint a Günther Wieland. Počas dvoch dní odznelo nasledovných 23 prednášok: *Carola Metzner-Nebelsick: Phänomene und Ursachen kulturellen Wandels durch östliche Beziehungen am Beginn der Eisenzeit in*

Europa, *Sabine Reinhold*: Zum Horizont von Novočerkassk. Ein Blick aus dem Kaukasus, *Martin Trachsel*: „Ex occidente lux?“ Fragen zu den westeuropäischen Wurzeln der Hallstattkultur, *Susanne Stegmann-Rajtár*: Östliche und westliche Beziehungen in Fundgruppen der nordostalpinen Hallstattkultur, *Julia Katharina Koch*: Hallstattzeitliche Reitergräber im Ost-West-Vergleich, *Anton Kern*: Neuse Grabfunde aus dem Hallstätter Gräberfeld, *Franziska Heimann*: Kontakte in der Späthallstattzeit. Chorologische Untersuchungen zu Paukenfibeln und deren Auswirkung auf die Chronologie, *Katalin Almássy*: Some new data on the chronology of the Scytho-Celtic relationship, *Peter Trebsche*: Untersuchungen zu Intensität, Reichweite und Bedeutung von Kontakten in der Spätlatenezeit anhand der Feinkammstrich-Keramik, *Clarissa Belardelli*: Von einem Ufer zum anderen. Transfer von Sachgütern und Ideen über das Adriatische Meer in Spätbronze- und Früheisenzeit, *Ines Balzer*: Der Breisacher Münsterberg zwischen Mont Lassois und Most na Soči, *Rüdiger Krause*: Zwischen Ost- und Westhallstatt: Der Fürstensitz auf dem Ipf am Nördlinger Ries, *Christina Eggl*: Ost-West-Beziehungen im Flachgräberlatene Bayerns, *Erzsébet Jerem*: Alpenostrand als Kontakt- und Vermittlerzone der Fernbeziehungen, *Thomas Stöllner*: Kontakt, Mobilität und Kulturwandel im Frühlatenekreis. Das Beispiel Frühlatenegürtelhaken, *Peter C. Rams*: Pottenbrunn - Mannersdorf. Zwei Drehscheiben zwischen West und Ost, *Jens Schulze-Forster*: Ost-West-Beziehungen am Mittel- und Niederrhein in der jüngeren Latenezeit, *Gerhard Tomedi*: Die Ostalpen als Ost-West-Transversale, *Alexandrine Eibner*: Ornamente aus dem Westen, Figürliches aus dem Osten? Zur Genese des Osthallstattkreises, *Ruth Megaw - Vincent Megaw*: East and West in early Celtic art: the first stages reviewed, *Wolfgang Adler*: Wieder einmal Gundestrup. Gedanken zur Herkunft des Kessels, *Raimund Karl*: „Lern was G'scheits im fremden Land, Bub!“ Soziale Lernprozesse in der eisenzeitlichen Keltiké als mögliche Erklärung für weiterverbreitete Selbstähnlichkeiten in der materiellen Kultur. Odznel aj referát z oblasti paleobotaniky od *Nicole Boenke*: Archäobotanische Untersuchungen zur eisenzeitlichen Landwirtschaft vor dem Hintergrund der zeitgenössischen Kontakte. Diskutovanú problematiku vhodne doplnila aj prezentácia 10 posterov. Na záver tretieho dňa sa uskutočnila slávnostná prednáška *Bernharda Hänsela*: Das Karpatenbecken zwischen dem Osten und Westen Europas, diachron gesehen.

Súčasťou konferencie boli aj dve exkurzie. Prvá zaviedla účastníkov na výšinné hradisko Sopron-Burgstall a Velem-St. Vid. Ďalším bodom programu bola návšteva múzeí v Sombathely a v Soproni. Počas druhej exkurzie účastníci navštívili výšinné sídlisko Braunsberg a výstavy v múzeách v Mannersdorfe an der Leitha a v Eisenstadte.

Prednášky budú publikované v zborníku, ktorý bude venovaný pamiatke nedávno zosnulého rakúskeho archeológa J. W. Neugebauera.

Konferencia bola úspešná a pribiehala vo veľmi srdečnej atmosfére, v príjemných priestoroch hotela Sopron. Zásluhu na tom mal tím mladých maďarských archeológov a najmä organizátorské schopnosti E. Jeremovej, ktorej patrí vďaka všetkých hostí.

S. Stegmann-Rajtár

Kolokvium "Biritualita v pravekom, protohistorickom a včasnostredovekom vývoji"

Dňa 19. novembra 2002 sa uskutočnilo v zasadacej miestnosti budovy SAV v Nitre na Akademickej 2 kolokvium "Biritualita v pravekom, protohistorickom a včasnostredovekom vývoji." Viac ako 50 účastníkov podujatia zo Slovenska a traja hostia z Českej republiky si vypočuli hodnotné príspevky popredných bádateľov, v ktorých boli sumarizované naše súčasné poznatky o prejavoch birituality od neolitu až po stredovek. Takto "vertikálne" hodnotený problém bol zvolený zámerne, pretože jeho výskyt sa neobmedzuje iba na isté obdobie. Za potešiteľnú treba považovať skutočnosť, že v auditóriu boli početne zastúpení aj študenti archeológie z Nitry a Bratislav. Mali tak možnosť obdržať v koncentrovanej podobe naše súčasné vedomosti o fenoméne, ktorý je predmetom zájmu odborníkov špecializujúcich sa na všetky etapy pravekého, protohistorického ako aj včasnostredovekého vývoja. Pre úspešný priebeh podujatia nebola zanedbatelná aj pomoc, ktorej sa organizátorom dostalo zo strany výboru Slovenskej archeologickej spoločnosti.

Úvodný blok referátov zahájil E. Krekovič, ktorý v pilotnom príspevku nazvanom "Prečo biritualita?" predložil predovšetkým teoreticky ponímanú charakteristiku dvojakého spôsobu pochovávania. Široký prehľad výskytu birituality v neolite a eneolite na území Slovenska prezentoval s nadhľadom popredného znalca tohto obdobia J. Pavúk. Mimoriadne zaujímavý bol príspevok hosta z Českej republiky J. Tureka, ktorý predniesol prednášku "Biritualní kolektívni pohreb kultury se šňúrovou keramikou ve Slaném a otázka společenského významu kremace v závěru eneolitu." Existenciu birituálneho spôsobu pochovávania v dobe bronzovej hodnotili vo svojich referátoch J. Bátor a K. Marková, pričom sa zamerali predovšetkým na konkrétné doklady jej výskytu na pohrebiskách z územia Slovenska. Na uvedené príspevky nadviazala S. Stegmann-Rajtárová, ktorá na širšom území Karpatskej kotliny dokumentovala výskyt birituality v rôznych kultúrach neskorej doby bronzovej a v dobe halštatskej. Svojim príspevkom zároveň vytvorila akési premostenie medzi pravekom a dobou protohistorickou. Nielen z hľadiska metodiky bol nadmieru prínosným referát J. Bujnu, ktorý sa zaobral výskytom birituality u Keltov. Kvantitatívny aj kvalitatívny aspekt zastúpenia tohto fenoménu dokumentoval na základe detailných analýz pohrebísk z doby laténskej na území Slovenska. Doyen medzi účastníkmi podujatia T. Kolník zaujal nielen svojím hodnotným príspevkom "Kontinuita v pochovávaní (continuatio loci) diskontinuita v pohrebnom ríte = problém kontinuity osídlenia", ale aj podnetnými diskusnými vystúpeniami. Záverečný blok referátov sa zameral na sledovanie birituality v období včasného a vrcholného stredoveku. D. Bialeková hodnotila výskyt tohto fenoménu v prostredí

mohylového spôsobu pochovávania. Vzhľadom na pomerne častú absenciu dobre datovateľných predmetov, sú viaceré hroby a mohyly s dokladmi bývalého pochovávania chronologicky ľahko presne zaraditeľné. Problematikou bývalých pohrebisk z obdobia avarského kaganátu sa zaobrali J. Zábojník a V. Turčan. Zatiaľ čo prvý z uvedených akcentoval chronologický a topografický aspekt problematiky v priestore severnej a západnej časti kaganátu, V. Turčan sa zaobral výskytom dvojakého spôsobu pochovávania na pohrebiskách v oblasti Sedmohradská. V tejto súvislosti možno zdôrazniť aj etnický rozmer problematiky ako výsledok súžitia dvoch rôznych rodov Slovanov a Avarov. V záverečnom referáte sa M. Slivka v širších chronologických a geografických súvislostiach zaobral viacerými špecifikami pohrebného rítu u Slovanov s dôrazom na religiózny charakter jeho prejavov.

V závere jednotlivých blokov prednášok bol daný dostatočný priestor na diskusiu, ktorá zaujala účastníkov svojou bohatosťou a množstvom podnetných myšlienok. Diskutujúci sa zamerali nielen na vysvetľovanie príčin výskytu dvojakého spôsobu pochovávania, ale aj na terminologické otázky, ktoré s uvedeným fenoménom súvisia. Treba len dúfať, že kolokvium "Bývalita v pravekom, protohistorickom a včasnostredovekom vývoji" sa stane dobrým odrazovým mostíkom pre riešenie ďalších problémov, ktoré sú spoločné pre celú archeologickú obec.

J. Zábojník

Výstava: Storočia pokryté zelenou patinou

Dňa 6. júna 2002 bola vo výstavných priestoroch Vlastivedného múzea v Nových Zámkoch na Nám. Františkánov 1 sprístupnená pre verejnosť výstava pod názvom "Storočia pokryté zelenou patinou. Novozámocký okres v období rokov 1800 - 700 pred n. l."

Okras Nové Zámky je bohatý na archeologické lokality z doby bronzovej. Nálezy práve z tohto obdobia sú v hojnom počte zastúpené v zbierkach Vlastivedného múzea v Nových Zámkoch. Cieľom výstavy je preiesť návštěvníka prostredníctvom našich zbierok cez túto historickú epochu ľudstva. Vystavené exponáty boli doplnené predmetmi z AÚ SAV Nitra. Celá výstava je rozvrhnutá na niekoľko časťí: sídliská, roľníctvo a chov dobytka, tkáčstvo a zhotovovanie odevov, kovolejárstvo, vývoj keramiky, umenie a kult, šperky a súčasti odevu, hromadné nálezy, bojovnícky výstroj a výzbroj a nakoniec pohrebné ríty.

Exponáty pochádzajú z výskumov opevnených sídlisk v Nitrianskom Hrádku a v Malých Kosihách, z preskúmaných hrobov staršej (Tvrdošovce, Dvory nad Žitavou, Bánov-Boncové) a strednej doby bronzovej (Salka, Malá nad Hronom, Nové Zámky-Tehelňa a pod.). Trojrozmerné muzeálne predmety sú obohatené kresbovým, fotografickým materiálom a rekonštrukciami pracovných nástrojov, zbraní a žiarových hrobov (Salka, Malá nad Hronom).

Výstava bola prístupná do 6. septembra 2002.

E. Kovácsová

Výstava dvanásťich archeologických lokalít okresu Vranov nad Topľou vo Vlastivednom múzeu v Hanušovciach nad Topľou

V súčasnom Vranovskom okrese je evidovaných vyše 40 archeologických lokalít. Niektoré sú známe viac, iné menej. Na niekoľkých sa realizoval archeologický výskum, väčšina je zachytená iba povrchovým zberom. Všetky však predstavujú súčasť nášho kultúrneho dedičstva, poznanie a ochrana ktorého by mali byť samozrejmosťou pre každého. Túto myšlienku sleduje výstava *Nie sme tu odvčera* a publikácia s tým istým názvom, v ktorých sa prezentuje 12 archeologických lokalít regiónu. Obidva múzejné počiny - výstava, rovnako ako publikácia - mohli vzniknúť len vďaka pochopeniu a podpore zo strany predstaviteľov prezentovaných miest a obcí.

Každá obec lokalita je uvedená vyznačením jej chotára na mape okresu a uvedením základných informácií o prírodných a historických reáliah. Ďalej sa návštěvník môže zoznať s dejinami archeologického výskumu tejto lokality a s prehľadom poloh, na ktorých sa našli stopy života človeka v minulosti. Samotné artefakty dopĺňajú zväčšené farebné fotografie a predovšetkým osiem kresebných rekonštrukcií postáv v takmer životnej veľkosti, na ktorých sú zvýraznené vystavované archeologické nálezy v ich pôvodnej funkcií (šperk, zbraň, pracovný nástroj a pod.). Výstavným priestorom sa meandrovite tiahne stuha zo zrebného plátna s aplikáciou archeologických nálezu (trecie kamene, črepy), prípadne ich napodobení (bronzové ihlice) ako symbolika plynutia času.

Na výstave sú prezentované tieto lokality: Sečovská Polianka (sídisko východnej lineárnej keramiky, novovek - poklad minci), Hanušovce n.T. (ojedinelý nález eneolitickej kamennej sekery), Pavlovice (ojedinelý nález bronzového hrotu kopije), Hermanovce nad Topľou (mladšia doba bronzová - náhodné nálezy bronzov), Nižný

Hrušov (neskorobronzové sídlisko), Sedliská-Podčičva (polykultúrna lokalita neolit, mladšia a neskorá doba bronzová, latén, slovanské obdobie, stredovek/novovek), Kvakovce (ojedinely nález eneolitickej sekerky, doba rímska - žiarové pohrebisko), Skrabské (doba bronzová, latén, slovanské obdobie), Vranov nad Topľou (slovanské obdobie), Medzianky (stredoveký hrádok), Merník (novovek nález dvoch kostolov a pokladu minci) a Michalok (neskorá doba bronzová, novovek poklad minci).

K výstave bola vydaná rovnomená publikácia. Brožúrka formátu A6 prezentuje na 112 stranách základné informácie o uvedených lokalitách s poznámkovým aparátom, fotografickými a kresebnými ilustráciami. V závere je stručný prehľad osídlenia vranovského regiónu v praveku a v dobe dejinnej. Pripravuje sa tiež jej „beletristickejš“ doplnok s predstavením kresebných rekonštrukcií ľudských postáv, ktorých autorom je P. Jenčík, pracovník Vlastivedného múzea v Hanušovciach n. T.

Výstava bola otvorená 6. júla 2002 vo Vlastivednom múzeu v Hanušovciach nad Topľou. Od novembra 2002 jej výtvarná a informatívna panelová časť začne putovať po regióne inštalovaním v priestoroch Mestského domu kultúry vo Vranove nad Topľou.

M. Kotorová-Jenčová

Výstava „Slovensko pred Veľkou Moravou“ v Archeologickom múzeu SNM

V rámci realizácie plošne menších, takpovediac komorných výstav bola v januári 2002 otvorená v šave krídle budovy AM SNM na Žižkovej ul. V Bratislave výstava „Slovensko pred Veľkou Moravou“. Vzhľadom na priestorové a finančné podmienky mohol byť v troch sálach predstavený len základný výber známych artefaktov od stáhovania národov (popri inom nepublikovaný nález saxon a pracky) až po polovinu 9. storočia. Na ústrednom paneli je okem tiráže umiestnená mapa s grafickým zvýraznením pravlasti Slovanov. Vystavené predmety sú vo vitrínach rozmiestnené tak, aby na archeologickej materiáli dokumentovali jednotlivé činnosti Slovanov v období pred vznikom Veľkej Moravy (poľnohospodárstvo, remelá, vojenstvo, obchod, ozdoby a pod.). Súčasťou výstavy je rekonštrukcia žiarového pohrebiska i kostrového hrobu. V snahe dať prezentované súbory artefaktov do historických kontextov je na zadnej stene každej vitríny umiestnený citát z textov byzantských alebo franských autorov, viažúci sa k obsahu konkrétneho trojrozmerného materiálu. Všetky nadpisy, sprievodné informácie a dopĺňajúce historické texty sú okrem slovenského jazyka kompletné v anglickej mutácii, čo už ocenili viacerí zahraniční návštěvníci. Výstava, na ktorej je okrem známych artefaktov možné vidieť aj niekolko „neopozieraných“ nových nálezov, ako karolínske kovania z hrobu v Nitre, novoobjavené depoty a pod. bude otvorená ešte v prvom polroku 2003.

V. Turčan

Výstava "Michalovský poklad"

Zemplínske múzeum aktuálne sprístupnilo dňa 20. septembra 2002 výstavu, na ktorej boli prezentované najnovšie numizmatické prírastky archeologickej zbierky múzea pochádzajúce z hromadného nálezu objaveného pred budovou Prvej komunálnej banky na Námestí osloboditeľov v Michalovciach. V júli 2002 naď pri hĺbení ryhy pre plynovú prípojku narazili brigádnici MO Slovenského rybárskeho zväzu. Hromadný nález bol uložený v hĺbke približne 40 cm pod povrchom chodníka. V jeho obsahu sa nachádzalo 574 kusov celých mincí a viacero zlomkov. Nálezcovia bezprostredne po objavení odovzdali mince a črepy z nádoby, v ktorej boli uložené, Zemplínskemu múzeu v Michalovciach.

V náleze dominovali razby uhorských panovníkov. Prevažovali strieborné denáre, v malom počte (21 ks) sú zastúpené aj oboly. Menšie množstvo mincí patrí Matejovi Korvínovi, Vladislavovi II. a Ľudovítovi II. Najpočetnejšiu skupinu tvoria razby Ferdinanda I. Z nálezu pochádza jedna minca Jána Zápol'ského. Inú provenienciu dokladajú mince brandenburského markgrófa a pruského vojvodu Alberta z rokov 1540 a 1545 (2 ks).

Nálezy platidel na výstave dopĺňajú okrem textovej časti a názorných kresieb aj farebné fotografie vybraných razieb a portréty uhorských panovníkov. Prezentácia hromadného nálezu potrvá do 15. decembra 2002.

L. Gačková

JUBILANTI

Veronika Plachá

Roky sa nepočítajú u šarmatných žien a rovnako ich nevnímame pri obetavých ľud'och plných aktivity. PhDr. Veronika Plachá spojila svoj životný osud s archeológiou a zároveň s azda najvýznamnejšou slovenskou pamiatkou Devínom. Pod jej vedením sa tu v šesťdesiatych rokoch obnovil systematický terénny výskum, úspešne prebiehajúci doteraz. Priniesol rad mimoriadnych objavov a mená Plachá a Devín sa súhlasne spomínajú v súvislosti s nálezmi veľkomoravskej svätyne i prvých stôp Rimanov za Dunajom. Výsledky svojej rozsiahlej a záslužnej práce zverejnila vo viacerých monografiách a štúdiách, často so svojimi spolupracovníkmi. Mala a má schopnosť sústred'ovať okolo seba kolegov-špecialistov a spolu s nimi rieši mnohoraké a často extrémne zložité problémy svojho milovaného brala nad Moravou a Dunajom.

Veronika Plachá sa neobmedzuje len na úzko odborné problémy, spojené so svojou lokalitou. Na svojom spoločensky exponovanom poste sa plne podieľa aj na pamiatkovej, muzeálnej, výstavnej i organizačnej starostlivosti o hrad i ďalšie bratislavské pamiatky. Vďaka nespočetným článkom, scenárom, filmovým a televíznym reláciám sú výsledky práce archeologickej skupiny Mestského múzea, a pravdaže predovšetkým jej

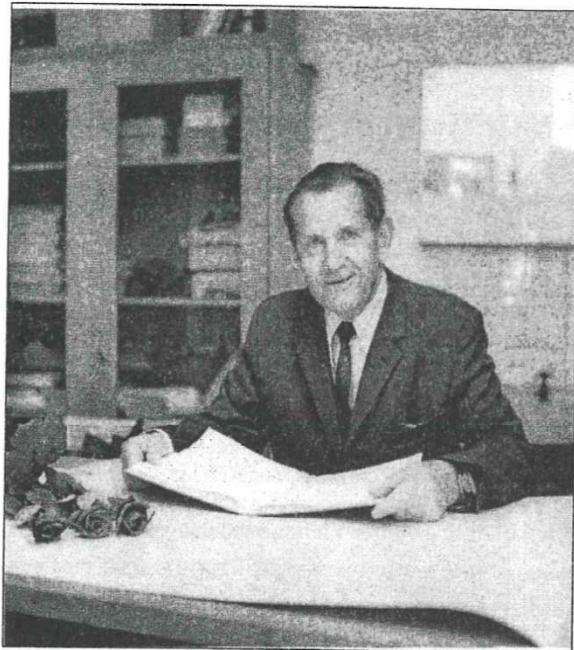

samej, verejnosti veľmi dobre známe. Napriek svojmu pracovnému zaujatiu si našla čas aj na dlhorčnú prácu vo výbere Slovenskej archeologickej spoločnosti. Je všetkým, svojim vrstvárom i mladším kolegom, príkladom veľkého pracovného zaujatia a entuziazmu.

Slovenská archeologická obec a početná skupina spolupracovníkov, kolegov a priateľov želá jubilantke veľa ďalších rokov v pracovnej pohode, zdraví a harmónii.

K. Pieta

Karol Sedlák sa dožil 90 rokov

Strelí sme sa na výskume v Šarovciach v roku 1955, kde bol Karol Sedlák technikom, ale v neprítomnosti Prof. B. Novotného viedol tento celý rozsiahly výskum. Bola som tam na praxi so skupinou poslucháčov archeológie Vierou Nemejcovou, neskôr Pavúkovou, Dášou Zálešákovou, neskôr Višňovskou a Jurajom Pavúkom. Vznikol tu dobrý pracovný kolektív a priateľstvá, ktoré pretrvávajú dodnes. Preto môžem povedať, že nás priateľ Karol Sedlák nás mnohému naučil, najmä na poli terénnej dokumentácie, v ktorej bol t'ažko predstihnutelný.

Karol Sedlák v Šarovciach začína nové obdobie svojho života. Rodák z Krakovian (22. 12. 1912) pôsobil pôvodne v Bratislave ako úradník na ministerstve resp. poverenictve sociálnej práce. Začiatkom 50. rokov ho v rámci akcie presunu úradníkov do výroby, ktorá sa dotkla do 70 000 ľudí, prepustili. Začal pracovať v Káblavke, neskôr sa prestúpil do Bošian, odkiaľ dochádzal do Nového Mesta nad Váhom, kde pracoval ako klampiar.

Na podnet svojho bývalého spolupracovníka pána Lacka - otca Prof. M. Novotnej sa dostal ako robotník na výskum do Šaroviec. Tu rýchlo spoznali jeho schopnosti a záujem o archeológiu, ktorý zo dňa na deň rástol, a preto ho prijali za trvalého pracovníka do Archeologickej ústavu SAV v Nitre.

Roky 1956 - 1960 stráví na výskume v Nitrianskom Hrádku, vedenom vtedajším riaditeľom Archeologickej ústavu doc. dr. A. Točíkom. Ako si jeho prácu doc. Točík cenil dosvedčuje okrem iného to, že ho uvádzal ako spoluautora výskumu.

Karol si na Nitriansky Hrádok rád spomína. Zdravotne mu prospelo, že tu trávil leto i zimu, kedy viedol tím dokumentačných a keramických pracovníkov. Ostával tam aj cez víkendy a ako vravieva, pôsobil aj ako strážnik.

Práca na výskume ho zaujíma a sám sa snažil rozširovať odborné vedomosti. Tešil sa i zo stretnutí so zaujímavými ľuďmi, na výskume v Nitrianskom Hrádku sa vystriedali odborníci z 5 kontinentov.

Karol Sedlák prežil v Archeologickej ústave 21 rokov, ktoré považuje za najkrajšie v svojom živote. Jeho práca tu bola pestrá. Pracoval v teréne (spomeňme aspoň Nitru-Šindolku, Malé Kosihy, Čierny Brod, Malé Vozokany, Španiu dolinu, Cabaj-Čápor). Absolvoval nespočetné prieskumy.

Hlavnou náplňou jeho práce bola dokumentácia, ale vypracovával aj podklady pre výstavy a podieľal sa na ich realizácii - napr. výstava o výskume v Nitrianskom Hrádku, alebo kongresová výstava v roku 1966. Keď mu v ústave navrhli, aby študoval diaľkovo archeológiu, odmietol so zdôvodnením, že ho natol'ko zaujíma práca, ktorú robí, že by pri nej nestíhal študovať, lebo by to bolo na jej úkor.

Popri vytvárení činnosťou, ktorú robil vždy s oduševnením a rád, má i konička - maľovanie. Zatiaľ 90 olejomalieb Karola Sedláčka zdobi príbytky jeho priateľov a príbuzných a dúfame, že budú aj nadálej pribúdať.

S láskou si spomína na svoju prácu a ochotne o nej, ako i o archeológii rozpráva tým, čo o to prejavia záujem. Milé spomienky v ňom ostali aj na spolupracovníkov. Zvlášť si vážil a obdivoval pána Alfredu Stacha (knaza, ktorý po väzení v Jachymovských baniach pracoval v Archeologickej ústave), že sa vyznal dokonca aj v elektrických strojoch a dokázal opraviť aj transportér. Stroje ostali K. Sedlákovi vždy vzdialé.

V dnešnom uponáhľanom živote je málo príležitostí na to, aby sme si zaspomínali na príhody smutné i veselé, ktoré sme prežili na výskumoch i v ústave, tak aspoň pri takomto vzácnom jubileu nám prichodilo povedať niekoľko slov o našom oslavencovi. Treba sa mu podľakovať za ten veľký kus práce, ktorý urobil pre slovenskú archeológiu, za to množstvo vzornej dokumentácie, ktorá slúži a bude ešte dlho využívaná celým radom archeológov, ktorá nedá zabudnúť na meno Karol Sedlák.

Súčasne mu chceme zaželať ešte veľa pekných, pokojných a šťastných dní!

Za starých priateľov a kolegov
M. Lamiová-Schmiedlová

NOVÉ PUBLIKÁCIE

SLOVENSKÁ ARCHEOLÓGIA XLIX- 1-2, 2001; Hlavný redaktor: PhDr. G. Fusek, Csc.

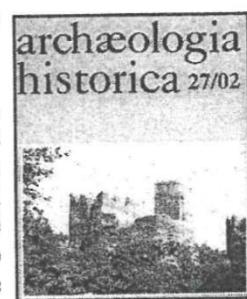
Obsah: Vedecké články a štúdie: A. LEUBE: Anmerkungen zur deutschen Prähistorie 1938-1945. Brandenburg und die Slowakei; Poznámky k nemeckej archeológií v rokoch 1938-1945. Brandebsko a Slovensko; G. NEVIZÁNSKY: Príspevok k mladšiemu stupňu kultúry Makó(Kosihy)-Čaka na juhozápadnom Slovensku; P. ŠALKOVSKÝ: Výšinné hradisko v Detve - osídlenie v mladšej a neskorej dobe bronzovej; J. BEMMANN: Die Niemberger Fibeln und die Chronologie der Völkerwanderungszeit in Mitteldeutschland, Spony niemberského typu a chronológia doby sťahovania národov v strednom Nemecku; P. DONAT: Langhäuser im östlichen Germanien. Überlegungen zu einem Forschungsproblem, Dlhé domy vo východnej Germánii. Úvahy k jednému problému výskumu; D. GABLER: Terra Sigillata-Funde aus der sarmatischen Siedlung Dunakeszi-Alagi major, Nálezy terry sigillaty zo sarmatského sídliska Dunakeszi-Alagi major; R. HARHOIU: Archäologische Kulturgruppen des 6.-7. Jahrhunderts in Siebenbürgen. Forschungsgeschichtliche Überlegungen, Archeologické skupiny kultúr 6.-7. stor. v Sedmohradsku. Úvahy k dejinám bádania; M. MĄCZYŃSKA: Das Verbreitungsbild der Fibeln A. 67/68 und A. 68 im Barbaricum, Rozšírenie spôn A. 67/68 a A. 68 v barbariku; M. PARDYOVÁ: Les sarcophages de l'anastasis et "des deua fr' eres" du Vatican sont-ils œuvres de deux sculpteurs? Remarques à propos des autres sarcophages du "groupe du sarcophage de deux fr' eres", Jsou sarkofágy Anastasis a tzv. "dvou bratrů" ve Vatikáne dílem dvou sochařů? Poznámky k dalším sarkofágum ze "skupiny dvou bratrů"; J. TEJRAL: Die germanische Silberfibel von Mušov und ihr archäologisch-historisches Umfeld, Germánská stíbrná spona z Mušova a její archeologicko-historické souvislosti; A. VADAY: Militia inermis, militia armata. Bemerkungen zur Frage des Limes Sarmatiae, Militia inermis, militia armata. Poznámky k otázke Limes Sarmatiae; M. HANULIAK: K problematike včasnostredovekého mohylového rítu na území Slovenska; P. BEDNÁR/M. SAMUEL: Entwicklung der Befestigung der Nitraer Burg im 11. Jahrhundert, Vývoj opevnenia Nitrianskeho hradu v 11. storočí.

Spomienka Akademik Jaroslav Böhm (*T.Kolnik*) ; In memoriam: Odišiel František Javorský; Alojz Habovštiak - posledná rozlúčka; Rozlúčili sme sa Belom Polloom; PhDr. Stanislav Šiška, DrSc.. Jubileá: Životné jubileum prof. PhDr. Alexandra Ruttkaya, DrSc.; Ing. Eva Hajnalová, DrSc., jubiluje; PhDr. Karol Pieta, DrSc., 60-ročný.

Správy: XXXIII. medzinárodná konferencia archeológie stredoveku (*Matej Ruttkay*) ; Archeological prospection. 4th International Conference on Archaeological Prospection (*Ivan Kuzma*) ; 6. kolokvium "Období popelnicových polí a doba halštatská" (*Rudolf Kujovský*) ; Doba laténska v Čechách, na Morave a na Slovensku (*Gertrúda Březinová*) ; Aerial Archaeology - Developing future practice. NATO Workshop, Leszno, Poľsko, 15.17. november 2000 (*Ivan Kuzma*) ; Recenzie: Florian Innenhofer: Die mittelbronzezeitlichen Nadeln zwischen Vogesen und Karpaten. Studien zur Chronologie, Typologie und regionalen Gliederung der Hügelgräberkultur (*Juraj Bartík*) ; Natalie Venclová: Výroba a sídla v době laténské. Projekt Loděnice (*Gertrúda Březinová*) ; Jiří Macháček: Studie k velkomoravské keramice. Metody, analýzy a syntézy, modely (*Gabriel Fusek*) ; Sborník Prací Filozofické Fakulty Brněnské University. Ročník XLIX, 2000. Rada archaeologická (*Milan Hanuliak*) ; Michel Lorblanchet: La grotte ornée de Pergouset (Saint-Géry, Lot). Un sanctuaire secret paléolithique (*Lubomíra Kaminská*) ; Janka Istenič: Poetovio, zahodna grobišča I (*Eduard Krekovič*) ; Felix Müller/Gilbert Kaenel/Geneviève Lüscher (Hrsg.): Eisenzeit. Die Schweiz vom Paläolithikum bis zum frühen Mittelalter (*Karol Pieta*) ; W. Haio Zimmermann: Pfosten, Ständer und Schwelle und der Übergang vom Pfosten- zum Ständerbau (*Matej Ruttkay*) ; Christian Schappelwein: Vom Dreieck zum Mäander. Untersuchungen zum Motivschatz der Kalenderbergkultur und angrenzender Regionen (*Susanne Stegmann-Rajtár*) ; Ivana Pleinerová: Die altslawischen Dörfer von Březno bei Louny (*Peter Šalkovský*) ; Paul Gleirscher: Karantanien. Das slawische Kärnten (*Ján Vavruš*) ;

SLOVENSKÁ ARCHEOLÓGIA L - 1, 2002. Hlavný redaktor: PhDr. G. Fusek, CSc. Obsah: Vedecké články a štúdie: M. NOVÁK: Gravettienske osídlenie spodnej vrstvy Kašova I; I. CHEBEN/L. KAMINSKÁ: Výskum paleolitického náleziska v Nemšovej; S. ŠIŠKA: Náčrt neolitickeho a eneolitickeho osídlenia severozápadného Slovenska; G. NEVIZÁNSKY: Antropomorfne a gynekomorfne nádoby badenskej kultúry z územia Karpatskej kotliny; P. ŠALKOVSKÝ: Výšinné hradisko v Detve - protohistorické osídlenie; V. VARSÍK: Besiedlung in der älteren römischen Kaiserzeit am östlichen Rand von Bratislava, Osídlenie v staršej dobe rímskej na východnom okraji Bratislav; J. HUNKA: Vojenské cesty a udalosti vo svetle nálezov mincí. In memoriam: Za Jozefom Hromadom. Recenzie: Rosemarie Lierke: Antike Glästöpferei (*Gertrúda Březinová*) ; Brigitte Cech: Thunau am Kamp - Eine befestigte Höhensiedlung (Grabung 1965-1990). Die keramischen Funde der frühmittelalterlichen Befestigung (*Gabriel Fusek*); Renate Pirling/Margareta Siepen: Das römisch-fränkische Gräberfeld von Krefeld-Gellep 1983-1988 (*Jozef Zábojník*).

ARCHAEOLOGIA HISTORICA 27/02, Sborník příspěvků přednesených na 33. konferenci archeologů středověku České republiky a Slovenské republiky Brtnice a Panská Lhota 2001. Uspořádal a k vydání připravil V. Nekuda ve spolupráci s P. Kourilem a Z. Měřinským. Pro muzejní a vlastivědnou společnost v Brně, Archeologický ústav AV ČR v Brně a Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně zhotovila tiskárna KIRAMO Brno. 2002. Brož. väzba. 685 s. Z obsahu vyberáme referáty zo Slovenska: M. BÓNA/J. LUKAČKA: Úloha hradov horného Ponitria a Požitavia pri obrane

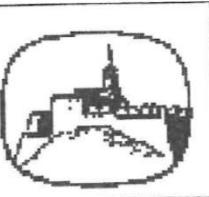
a osídlení územia do konca 14. stor.; J. LABUDA: Hrady v Štiavnických vrchoch ich úloha a vzájomné interakcie ; V. HANULIAK/R. RAGAČ: Zámok Viglaš v období 14.-18. stor. ; M. SMOLÁKOVÁ: Stredoveké nástenné maľby Zvolenského hradu ; M. RUTTKAY/J. RUTTKAYOVÁ: Záchranný archeologický výskum stredovekej osady v Zlatých Moravciach ; M. SLIVKA: Symbolika výzbroja a výstroja ; J. HOŠŠO/B. LESÁK/B. RESUTÍK: Nálezový súbor z odpadovej jamy patricijského domu na Františkánskom námestí č. 6 v Bratislave (Príspevok k poznanu výbavy bohatej meštiačkej domácnosti v prvej polovici 14. storočia) ; P. UŠIAK: Kachlice z barbakanu Mestského hradu v Banskej Bystrici ; Š. ORIŠKO: Príspevok k problematike kamnárskej výzdoby profánnych stavieb v neskororománskom období na Slovensku ; J. HUNKA: Historický význam nálezov mincí zo slovenských hradov.

ŠTUDIJNÉ ZVESTI ARCHEOLOGICKÉHO ÚSTAVU SAV, 35, Nitra 2002. Hlavný redaktor: J. Bujna, CSc. Obsah: D. HOVORKA L. ILLÁŠOVÁ: Žlkovce: Abiotic Raw Material Types Used in the Neolithic for Tools and Weapons Construction; R. KUJOVSKÝ: Ďalší hrob lužickej kultúry z Partizánskeho; M. HAJNALOVÁ - J. KATKINOVÁ: Ilava-Porubská dolina, lužické žiarové pohrebisko: archeobotanická analýza výplnevybraných nádob; L. VELIAČIK - F. SRNKA - J. VALO: Hradisko Krivín v rybníku; S. STEGMANN-RAJTÁR: Bronzové hroty šípov z doby halštatskej z hradiska Žibrice; P. CENGEL-V. HANULIAK - A. HOLLÝ: Príspevok k nálezu kvádskej výrobne železavo Zvolene-Haputke; K. PIETA: Kováčstvo v dobe rímskej a v dobe sťahovania národov na Slovensku; R. PLEINER: Metallographische Untersuchung des Schwertes von Bešeňov; L. MIHOK - A. PRIBULOVÁ: Metalografický výskum železných výrobkov z mladszej doby rímskej a sťahovania národov na Slovensku; P. ŠALKOVSKÝ: Model včasnostredovekej slovanskej osady; M. SOJÁK - J. HUNKA: Neúplný poklad minc zo Spišskej Teplice; E. ULRYCHOVÁ: Letecká prospekte na Jičínsku 1993-1999; P. CENGEL: Príspevok k metódam skúmania kovových nálezov; G. FUSEK: Kolokvium keramika a kultúra; P. STEINER: Inokultúrne vplyvy na keramike otomanskej kultúry z Barce I; M. MOGIELNICKA-URBAN: Ceramika kultury lužickej z Maciejowic, woj. Mazowieckie w aspekcie technologicznym; K. SZAMAŁEK: Zagadnienie lużycko-pomorskiej transformacji kulturowej w świetle badań nad ceramiką; S. STEGMANN-RAJTÁR: Keramika ako kritérium regionálneho členenia kultúrnej oblasti, tvar a výzdoba hrobovej keramiky v severovýchodohalštatskom kultúrnom okruhu; G. BŘEZINOVÁ: Výzdobné motívy na keramike z laténskeho sídliska v Nitre-Šindolke; K. MARKOVÁ - K. ELSCHEK: Keramika dendrochronologicky datovanej studne v Malackách; G. FUSEK: Objemy hrncovitých nádob zo stredovekého sídliska v Nitre-Šindolke, metóda spracovania a predbežné výsledky; I. VLKOLINSKÁ: Pece z lokality Nitra, poloha Lupka; A. BUKO: Procesy stratyfikacyjne ceramiki z wykopališ: problem fragmetyzacji zbiorów; M. RUTTKAY: Výročná správa o činnosti Archeologického ústavu SAV v roku 2000

AVANS V ROKU 2001, NITRA 2002. 1 časť Text má 225 strán a 2. časť Obrazová má 156 strán. Obsahuje 130 príspevkov. Brož. väzba. Spolu 381 s. Hlavný redaktor: PhDr. I. Cheben, CSc., PhDr. I. Vlkolinská, CSc.

HISTÓRIA SKLA 2001. Zborník príspevkov z 1. kolokvia o historickom skle z územia Slovenska. Nitra 6. 6. 2001. Zostavovateľka: Danica Staššíková-Štukovská. Imformátor Slovenskej archeologickej spoločnosti. Suplement 6. Nitra 2002. Brož. väzba, 73 s. Obsah: J. BÁTORA: Nálezy fajansových korálikov na pohrebiskách zo staršej doby bronzovej na Slovensku; J. BÁTORA: Fajansové koráliky z pohrebiska v Jelšovciach a Mýtnej Novej Vsi (Okrúhly stôl); M. HORŇÁK: Sklené koráliky z pohrebiska lužickej kultúry v Sklabinskem Podzámku; M. HORŇÁK: Koráliky z neskorej doby halštatskej (okrúhly stôl); E. MIROŠŠAYOVÁ: Koráliky z neskorej doby halštatskej (okrúhly stôl); A. KOZUBOVÁ: Koráliky z neskorohalštatského pohrebiska Chotín IA (Okrúhly stôl); G. BŘEZINOVÁ: Sklo v dobe laténskej, náramok typu 15; J. BUJNA: Sklené koráliky z laténskeho hrobu 21 z Dubníka (Okrúhly stôl); J. RAJTÁR: Sklené náramky z rímskeho kastela v Iži; J. SCHMIDTOVÁ - J. JEZNÁ: Sklené artefakty z Bratislavu-Rusoviec; SCHMIDTOVÁ: Nálezy skla zo záchranného výskumu v Bratislave-Rusovciach (Okrúhly stôl); R. DANO: Sklo - možnosti získavania a pretavovania vo včasnom stredoveku; R. DAŇO: K datovaniu a typológii nálezov (Okrúhly stôl); D. STAŠŠÍKOVÁ - ŠTUKOVSKÁ: Korózia skla - príklad zo včasnostredovekého obdobia (Okrúhly stôl); RESUTÍK: Nález polychrómne zdobených pohárov zo 14. storočia v Bratislave; J. HUNKA: Sklo ako netradičný numizmatický materiál; A. FIALA: Sklo v numizmatickej zbierke Mestského múzea v Bratislave (Okrúhly stôl); D. NOCIAROVÁ: História sklárstva a historické sklo z pohľadu etnológa, pracovníka regionálneho múzea (Okrúhly stôl); M. JANOVÍČKOVÁ: Sklo v zbierkach Mestského múzea v Bratislave; D. STAŠŠÍKOVÁ - ŠTUKOVSKÁ: Historické sklo v archeológii - vybraný okruh interdisciplinárnej spolupráce; A. PLŠKO: Čo povedia chemické analýzy historických skiel o technológiu.

OTÁZKY NEOLITU A ENEOLITU NAŠICH KRAJÍN 2001. Ed.: I. Cheben I. Kuzma. Zborník referátov z 20. pracovného stretnutia bádateľov pre výskum neolitu a eneolitu Čiech, Moravy a Slovenska. Liptovská Sielnica 9.-12. 10. 2001. Archaeologica Slovaca Monographiae, Communicationes, Tomus IV. Nitra 2002. Formát A4, brož. väzba. V rámci programu odznelo 34 referátov.

V r. 2002 vydala Nadácia Antona Točíka na zverejňovanie výsledkov archeologického a numizmatického výskumu, AÚ SAV v Nitre a Národný numizmatický komitét SR so sídlom v Nitre 16. zväzok vedeckej publikácie *Slovenská numizmatika*. Je venovaný životnému jubileu dvoch popredných predstaviteľov numizmatického bádania na Slovensku, PhDr. E. Kolníkovej, DrSc. a PhDr. E. Minarovičovej. Obsah publikácie tvoria príspevky cca 15 renomovaných bádateľov z oblasti archeológie, história a numizmatiky, v tomto poradí: JANČO, M.: Nález alexandrijských tetradrachiem v strednej Európe. Príspevok k poznaniu obchodných kontaktov Afriky Prokonzulskej a Egypta so stredným Podunajskom v mladšej dobe rímskej; VARSÍK, V.: Rímske mince z Bratislavu-Trnávky; OSLANSKÝ, F.: Zo života a hodnôt benediktínskeho Kláštora sv. Hypolita na Zobore v stredoveku; HORENITZKY, J./HUNKA, J./PANIS, B.: Vzácny poklad minc z prelomu 13. a 14. storočia z Bratislavu; BOVAN, M.: Ján a Juraj Thurzovci ako nájomcovia kremnickej banskej a mincovnej komory; WEISS, V.: Peňazokazecká dielňa v Liptovskej Mare; TRENCAN, I.: Produkcia medených minc z kremnickej mincovne v rokoch 1704-1705, Neznáme banské znaky Krištofa Kubíňho; FIALA, A.: Nálezy minc z Národnej kultúrnej pamiatky hrad Devín, získané pri archeologických výskumoch v rokoch 1992-2000. V publikácii je ďalej uvedený prehľad 30 ojedinelých a hromadných nálezov keltských, rímskych, stredovekých a novovekých minci, spomienkové úvahy o popredných predstaviteľoch slovenskej archeológie a numizmatiky (o PhDr. J. Hlinkovi, CSc., F. Javorskom, PhDr. Ľ. Kraskovskej, CSc.). V ďalšej časti obsahuje prezentáciu numizmatických konferencií a výstav, recenzie nových publikácií a bibliografiu slovenských numizmatických prác za roky 1998-1999. Slovenskú numizmatiku 16 je možné zakúpiť za 150.- Sk a poštovné prostredníctvom Nadácie A. Točíka v Nitre.

J. Hunka

Magyar Tudományi Akadémia Régészeti Intézete (Archeologický ústav Maďarskej akadémie vied), Jósa András Múzeum V Nyíregyháze a Petőfi Múzeum v Aszóde usporiadali 30. 10. 2001 v Budapešti v priestore ústavu prezentáciu publikácie: *International Connections of the Barbarians of the Carpathian Basin in the 1st-5th centuries A. D. (Editori E. Istvánovits a V. Kulcsár)*. Aszód - Nyíregyháza 2001).

Prácu predstavili - za zahraničných autorov M. Lamiová-Schmiedlová, pracovníčka Archeologického ústavu SAV a za maďarskú stranu B. Tóth Ágnes, vedúca vedecká pracovníčka Katedry archeológie univerzity v Szegede.

Publikácia je spoločným vydaním dvoch múzeí (Múzeumi Füzetek Aszód No. 51 a Jósa András Múzeum Kiadványai No. 47/a obsahuje 31 príspevkov v svetových rečiach - bohatu ilustrovaných - ktoré odzneli na konferenciu s tým istým názvom, usporiadanej 24.-27. auguste v Aszópde, resp. v Nyíregyháze.

Vydanie publikácie umožnili finančné príspevky Národného kuzlitrného základného programu (Nemzeti kulturális Alapprogram), Reiffiesen Bank, Riadielstvo múzeí peštianskej župy a Samospráva župy Szabolcs-Szatmár-Bereg.

Treba vyzdvihnuť, že medzi konferenciou a vydaním materiálov z nej neprešli ani dva roky.

M. Lamiová

Harl, Friederike - Lörincz, Barnabás: Rímske lapidárium, bašta VI. Komárno. Das römische Lapidarium in der Festung Komárno. Római kötár, VI. erőd, Komárom. Komárno - Wien 2002, 64 strán, 67 obrázkov, 1 mapa.

Sprievodca rímskym lapidáriom v bašte VI. komárňanského pevnostného systému je dielom dvoch bádateľov zo susedných štátov - Friederike Harl z Rakúska (odborníčky pre klasickú archeológiu) a Barnabáša Lörinca z Maďarska. (vysokoškolského pedagóga - ELTE Budapešť, špecialistu na epigrafiku a staroveké dejiny). Publikácia vyšla v nemeckej, maďarskej a slovenskej mutácii, poslednú z nich zhotovila Klára Kuzmová. Obsahuje podrobny opis a interpretáciu 67 rímskych kamenných pamiatok (originálov a niekoľko kópií), ktoré sú súčasťou rímskej zbierky Múzea maďarskej kultúry a Podunajska v Komárne (predtým Podunajského múzea) a sú umiestnené v pôsobivej novovekej vojenskej architektúre z 19. stor. Hoci pochádzajú z provincie Panónia, našli sa aj mimo jej hranic, na dnešnom juhozápadnom Slovensku. Autorom kvalitných čiernobielych fotografií je Ortolf Harl, farebného leteckého snímku na obálke Ivan Kuzma. Sprievodca je určený predovšetkým návštěvníkom lapidária, svojou odbornou úrovňou však spĺňa aj požiadavky špecialistov na túto problematiku. Na jeho vydaní sa významnou mierou podieľala rakúcka inštitúcia Forschungsgesellschaft Wiener Stadtarchäologie, za finančnej podpory Programu Európskej komisie - Kultúra 2000, maďarského podporného programu "Nemzeti Kulturális Alaprogram" a Múzea maďarskej kultúry a Podunajska v Komárne. Publikácia je výsledkom a dobrým príkladom úzkej medzinárodnej spolupráce, ktorú dlhodobo, systematicky, s veľkou trpezlivosťou a porozumením menežoval riaditeľ komárňanského múzea Ing. Jozef Csütörtöky, CSc. Prezentovaná práca je malým, ale hodnotným prínosom v oblasti vedecko-popularizačnej a po dlhých rokoch zaiste uspokojí záujemcov o antické pamiatky na južnom Slovensku.

K. Kuzmová

45 ROKOV ZEMPLÍNSKEHO MÚZEA V MICHALOVCIACH. (Zostavila Lídia Gačková). Zborník príspevkov vydaný k 45. výročiu múzea. Vydalo ZM Michalovce v r. 2002, 98 strán textu + čiernobiela a farebná obrazová príloha. Obsah: L. GAČKOVÁ: Zemplínske múzeum 1957-2002, M. JÁGER: Michalovské hrady a michalovský kaštieľ, M. MOLNÁR: Majitelia kaštieľa do roku 1944, Š. DANKO: Vtáky a cicavce Zemplína (prírodrovovedná expozícia), L. GAČKOVÁ: Pravek a včasná doba dejinná na Zemplíne (archeologická expozícia), M.

JÁGER: Lapidárium, **M. MOLNÁR:** Bytová kultúra šľachty a mešťanov (historická expozícia), **D. BARNOVÁ:** Výtvarná kultúra na Zemplíne (umelecko - historická expozícia), **L. GAČKOVÁ:** Výberová bibliografia Zemplínskeho múzea. Zborník prináša údaje týkajúce sa vzniku a postupného rozvoja ZM, ako aj jeho súčasného postavenia v systéme múzei Slovenska. V samostatných príspevkoch prinášajú autori novšie informácie o jednotlivých stálych expoziciach. Širokej verejnosti je určený záverečný výber publikačnej činnosti pracovníkov múzea za roky 1957 až 2001. Cena zborníka 50,- Sk. Objednávky na adresu: Zemplínske múzeum, Kostolné nám. 1, 071 01 Michalovce.

L. Gačkova!

PhDr. Henrieta Lászlóová a kolektív: **JATOV. Nové Zámky 2002**, 130 s. + farebné prílohy. Autorka archeologickej časti Mgr. Eszter Kovácsová.

PhDr. Henrieta Lászlóová a kolektív: **DEMANDICE. Nové Zámky 2002**, 184 s. + farebné prílohy. Autorka archeologickej časti Mgr. Eszter Kovácsová.

H. Lászlóová

POHĽAD DO HISTÓRIE OBCE BADÍN. Monografia obce. Vydał Obecný úrad v Badíne vo vydavateľstve Partner, z. p. Banská Bystrica v júni 2002 pri príležitosti 770. výročia prvej písomnej zmienky o obci, 216 s., čb. a farebné obrázky, pevná väzba, nem. a angl. resumé.

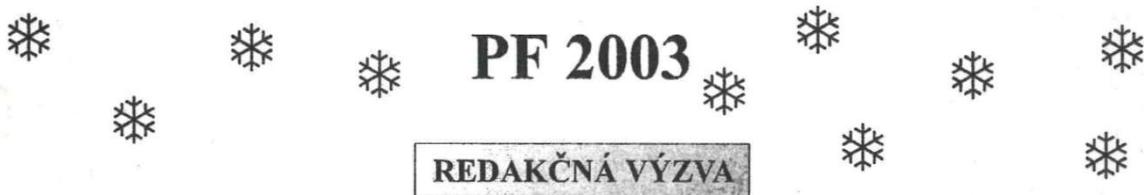
Zostavovatelia: S. Moravčík a P. Halaj. Štúdie z geografie, geológie, botaniky, zoologie, ochrany prírody, história, archeológie, etnológie, demografie. Kolektív autorov: J. Galvánek, E. Martincová, R. Rajtar, R. Masaryková, J. Kováč, M. Mácelová, V. Chromeková, M. A. Mayer, J. Darulová, R. Novodomec, P. Halaj, V. Kadlecová, D. Jablonský.

SELCE. Monografia obce. Vydał obecný úrad Selce v júli 2002 pri príležitosti 780. výročia prvej písomnej mienky o obci, 204 s., čb. a farebné obrázky, stručné nem. a angl. res. Litografie: Erland, s. r. o., Banská Bystrica. Zostavovatelia: M. Mlíchová a Š. Mlích. Štúdie z archeológie, história, etnografie, kultúrneho a spoločenského diania v obci, geografie, geológie, botaniky, zoologie a ochrany prírody. Autori: M. Mácelová, M. Jeránková, V. Chromeková, G. Brendza, V. Túry, J. Dobrik, J. Galvánek, E. Martincová, R. Masaryková, R. Rajtar, Š. Soták, H. Šipikalová, Š. Moravčík, M. Gaj, Z. Drugová, D. Vrtel, E. Mesíková, E. Patrášová.

M. Mácelová

**Publikácie, ktoré vydal AÚ SAV je možné zakúpiť v Knižnici AÚ SAV,
Akademická 2, 949 21 Nitra.
E-mail: nrauhalm@savba.sk**

V r. 2003 sa uskutočnia voľby do výboru SAS pri SAV. Z tohto dôvodu sa obraciam na Vás, aby ste na adresu tajomníčky SAS dr. Kuzmovej posielali návrhy na nových členov výboru.
Email: nrklku@savba.sk

Redakcia informátora SAS pri SAV oznamuje všetkým záujemcom o uverejnenie príspevkov, že rukopisy spolu s obrazovými prílohami a disketou môžu priebežne zasielať na adresu uvedenú v tiráži, príp. na adresu nrabre@savba.sk.

Rukopisy zasielajte prosím v nasledovnej forme:

1. Texty vo formáte .RTF bez akýchkoľvek tabulátorov a odrážok s použitím fontu Times New Roman CE. Do textu nevkladajte žiadne obrázky, logá a pod.
2. Oddelene pošlite obrazovú prílohu (digitalizované fotografie vo formáte .JPG, .PSD, .TIFF). Popisky k obrazovej prílohe uvedťe v textovej časti príspevku.

Ďakujeme.

Za znenie a obsah príspevkov zodpovedajú autori

Vydáva Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV v Nitre (Akademická 2, 949 21 Nitra).

Hlavný redaktor: PhDr. G. Březinová, CSc. Redakčná rada: PhDr. Z. Farkaš, PhDr. I. Kaminská, CSc., J. Koštial, PhDr. M. Salaš, CSc. Počítačová sadzba: G. Březinová, I. Koštial. (Na embléme pintadera zo 6. stor. pred n. l. zo Smoleníc. Návrh a grafické stvárnenie J. Maretová.)

Vytlačilo: Reprografické stredisko AÚ SAV v Nitre.

P. Červeň